MIHAI VIŞOIU



MOARTEA DINAINTEA MORŢII

eLiteratura

Roman *plus* proză scurtă

Mihai Vișoiu

Acum vreo patruzeci de ani, prin jocul magic al întâmplărilor, l-am întâlnit la Galați, pe malul Dunării, unde-și jefuiesc aventurierii visele și-și mobilează speranțele, pe Mihai Vișoiu. Era student, dar bătea boagă faleza, cu ochii spre Levant și cupolele de aur ale Asiei. Era și boxer. Triunghiul Bermudelor (al copiilor de port) era format atunci (și azi s-a risipit) din orașele Constanța, Galați, Brăila. Băiatul era bătăuș din prea multă vigoare tinerească, și era dublat de un talent literar ~~absolut~~ neobișnuit. Eram împreună cu Nicolae Velea. Amândoi l-am adoptat și i-am făcut loc în pagina literară a ziarului local. Dumnezeu ne-a ținut partea: Mihai Vișoiu a devenit scriitor, a pătruns în legenda câmpiei scriind povestiri excelente, reportaje scăpărând de farmec și magie și nu s-a abătut nici-o clipă de pe scândura pontonului unde începe aventura. Îndrăgostit nebunește de literatură, a rămas și în careul magic (ringul de box). Pentru că s-a născut din stirpea ce ni l-a dăruit pe Panait Istrati și atâția geniali exaltați ai libertății, el continuă, iată, și după patruzeci de ani, să fie la fel de bogat în iluzii, neînfrânt în disperări, cules de patimile ce țin de măreția omului, furat de ideea că lupta este idealul care ne smulge din uitarea pământului. Paginile scrise de el sună a ceresc, iar patima înflăcărată cu care-i înconjoară pe marii învingători din careul magic îl ține mereu aproape de inimă.

Această carte despre Leonard Doroftei, urmând acelora despre Mihai Leu și marii campioni Nicolae Linca, Gheorghe Negrea, Ion Monea, Mircea Dobrescu, Ion Covaci, îl situează în rândul scriitorilor ce știu să planteze simbolul luptei în cerul amețitor al tinereții.

Mihai Vișoiu – călător sub steaua norocoasă a Dunării, prin miresmele Bărăganului și aurul speranței.

23 FEBRUARIE 2009

Fănuș Neagu

MIHAI VIŞOIU

MOARTEA DINAINTEA MORȚII

Roman *plus* proză scurtă



Prezenta lucrare se publică în cadrul proiectului *eLiteratura* în format electronic şi tipărit.



Coperta: Leo Orman.
Ilustraţii (inclusiv pe copertă): George Pătru.
Fotografia copertei, realizată de Florin Floreanu, îl prezintă pe autor în ziua în care a devenit cetăţean de onoare al Municipiului Slobozia (sursa: http://www.guraialomitei.com).

ISBN 978-606-700-410-6



Prezenta lucrare se publică în format electronic şi tipărit. Această ediţie este securizată DRM cu Secure-eBook Packager de la Novisoft.

Pentru informaţii privind această carte, adresaţi-vă editurii eLiteratura: 021 312 8212, 0722 156 408, info@epublishers.info.



www.eLiteratura.com.ro

Made in Romania

ISBN 978-606-700-407-6 Ediţia tipărită
ISBN 978-606-700-408-3 Ediţia EPUB Elefant.ro
ISBN 978-606-700-409-0 Ediţia PDF Elefant.ro
ISBN 978-606-700-410-6 Ediţia Novisoft

TESTAMENT

„MOARTEA DINAINTEA MORȚII” este cartea pe care sper s-o citesc doar eu, să-mi aduc aminte şi să nu uit prin ce-am trecut prin cele aproape trei sferturi de veac de când am fost condamnat la moarte şi aştept să fiu executat. Am spus şi o repet: certificatul meu de naştere este sentința cu condamnarea la moarte din care lipseşte doar data şi locul execuției. Oricum, aştept să-mi fie înmânată şi când va veni vreau să se ştie de către toți detractorii mei, de toate vârstele şi sexele, că-i rog să nu încerce să se apropie de sicriul meu. Va fi un sicriu în care mortul va avea imediat după constatarea decesului capacul pus şi niciunul nu va avea bucuria să declare că l-a văzut pe Vişoiu mort. Îi asigur că „MOARTEA DINAINTEA MORȚII” nu este, însă, ultima mea carte, că-n mai puţin de o lună de la înmormântarea mea va apărea şi va fi dat gratuit volumul de proză „SCÂRBA”. Da, domnilor, mi-e scârbă de mine că am întors spatele şi am înghițit toate mizeriile făcute atât înainte de evenimentele din 1989, dar mai ales după, când v-ați spălat de toate nenorocirile pricinuite multora în mijlocul cărora ați trăit. Că în numele partidului unic din acele vremi voi ați fost hiene, hiene în devenire, hiene care v-ați desăvârşit lipsa de caracter şi de umanitate, de colportori şi turnă-

tori, de nemernici şi bestii lipsite de orice scrupul. Nu vă grăbiți, o să afle unii cum bunii lor prieteni care astăzi le dau târcoale şi le ridică osanale îi dădeau în primire la orice ocazie, învinuindu-i că au fost la un pas să săvârşească cele mai odioase şi oribile crime. Cum revolu<hționarii de astăzi, unii dintre ei, şi-au aranjat susținându-se unul pe altul pensii de zeci de milioane, terenuri şi alte facilități, ca participanți direcți la revoluția din decembrie. Mulți dintre ei au ajuns în diverse birouri cu gândul să pună mâna înaintea altora pe dosarele în care au făcut odioase turnătorii, nu din dragoste de popor, ci pentru a avea ce bea şi juca la poker şi barbut. Aş muri cu plăcere, dacă poate exista aşa ceva, dacă aş pleca de lângă mulți dintre cei care m-au făcut să-mi stea limba plută din cauza scârbei ce le-o port. Cu această ocazie vreau să le spun slobozenilor, oamenilor pe care i-am prețuit din primele zile când am venit la Slobozia, la sfârşitul lui februarie '68, că prea s-au lăsat călcați în picioare şi s-au lăsat conduşi de mizerabilii ce s-au perpetuat în funcțiile mai mari sau mai mici, gata oricând să împartă dreptatea lor, care se confundă cu lăcomia, care nu poate fi potolită decât lăsând nedreptatea să subjuge şi ce a mai rămas din democrația mult visată. Am să vă spun şi un secret. Sunt cetățean de onoare al oraşului Slobozia grație celui mai odios plan pus la cale de cei care voiau să-mi dea o cumplită lovitură, mizând pe faptul că vor fi suficienți consilieri manipulați de ei ca să nu mă voteze. Întâmplarea a făcut ca unii consilieri, pe care ei îi considerau chitiți împotriva mea, au ştiut să cântărească şi l-au votat nu pe Mihai Vişoiu, ci pe nea Mişu care nici înainte n-a fost tovarăş şi nici acuma domn, care a intrat în piață nu cu legitimația de ziarist, ci cu bani în buzunar,

cu „bună ziua, să trăieşti şi să-ți dea Dumnezeu sănătate". Ca om al stadioanelor şi un împătimit al nobilei arte care este boxul, o rog pe fiica mea Mihaela să doneze secției de box un rând de echipament pentru tinerii din Slobozia. În ce priveşte pomenile, să mi le facă în continuare aşa cum mi le-am făcut în viață de douăzeci de ani, la azilul de bătrâni, singurul loc unde am fost aşteptat de Paşte şi de Crăciun ca unul de-al lor, care le cunoaşte suferințele. Perverşii, jucătorii de alba-neagra să se respecte şi să nu încerce să se dea ca foşti prieteni cu nea Mişu. Mişu, Mişu cel care s-a născut pe Malu Roşu şi a zis de câte ori a ajuns în mahala „bună ziua" şi „sărut mâna" la țigani şi români deopotrivă, îi aşteaptă pe apărătorii lui, oamenii străzii şi ai necazurilor, să scuipe lichelele care vor încerca să facă pe artiştii şi pe îndureratii. Şi ca să fiți siguri că nu mă joc cu cuvintele, că sunt proprietarul vorbelor mele, vă spun din suflet tuturor celor care m-ați lăsat ciung: DUCEȚI-VĂ DRACU'!

Mihai Vişoiu

Salt la CUPRINS



Citind „Moartea dinaintea morţii", nu poţi să nu descoperi arta cu care autorul operează, ne mărturiseşte şi se mărturiseşte pentru alţii. Este o epică mozaicală, însumând pagini consistente de proză, de un realism adesea dur, dar şi mici tablete, pilule şi secvenţe de viaţă concentrată, care scapă oricărei clasificări.

Găsim aici pagini admirabile în care palpită viaţa şi moartea deopotrivă. Este o „lume a dinţilor strânşi şi a duşmăniilor transmise din tată-n fiu", „o lume a celor învinşi", după cum însuşi scriitorul Mihai Vişoiu mărturiseşte. Dar dincolo de austeritatea şi de dramatismul celor evocate, nu putem ignora naturaleţea, spontaneitatea, sinceritatea frustă în comentariul distilat a ceea ce se întâmplă în jur. Unele pagini sunt izbucniri de o clipă ale unor lungi acumulări, care sună ca o lovitură îndesată a unei mănuşi de box (preocupările de altădată nu se uită), altele sunt simple frânturi de gând şi de suflet în care simţi farmecul picurat al unei fragile tristeţi şi în care se strecoară şi speranţa de mai bine, de mai frumos.

E o carte în care se aud tăcerea celor care suferă, liniştea celor care muncesc, geamătul celui ce moare şi ţipătul celui ce se naşte şi în care un petic de viaţă ne dezvăluie viaţa întreagă.

Aurelia Voinescu



ISBN 978-606-700-410-6

ISBN 978-606-700-407-6 Ediţia tipărită
ISBN 978-606-700-408-3 Ediţia EPUB Elefant.ro
ISBN 978-606-700-409-0 Ediţia PDF Elefant.ro
ISBN 978-606-700-410-6 Ediţia Novisoft

www.eLiteratura.com.ro

MOARTEA DINAINTEA MORȚII. *ROMAN*

Salt la CUPRINS



MOARTEA DINAINTEA MORȚII

Moartea dinaintea morții e precară, nemernică, plină de neprevăzut şi falsitatea ei n-o crezi, deşi o simți ca pe vânzătoarele de fericire la kilometru, fete care nu mai fac trotuarul, mutându-se pe centură, şi care au trecut cu gândul prin fostele case cu felinare roşii la poartă. Moartea dinaintea morții, care îți ia viața, fără să bată în fereastră sau la uşă, lăsându-te rece şi pe care o dorim cu toții să vină şi să plece în timp record, are atâta treabă încât lasă lucrurile începute neterminate şi pe noi s-o aşteptăm într-o gară fără mersul trenurilor, ele fiind de mult anulate, suspendate.

Aştepți, aştepți să-ți dai suflarea, ultima suflare, ce-ți abureşte sufletul şi iese precum fumul de la un foc iscat de tăciunii câtorva vreascuri uscate. Totul se petrece într-o atmosferă, într-un giulgiu ce se rostogoleşte între cer şi pământ.

Nu ştiu dacă introducerea, mirosind a lumânări de proastă calitate, ieftine, pentru care în biserici nu se mai pun sfeşnice, ca nu cumva să afume sfinții, lâncezeşte, oboseşte, e neinteresantă. Înot într-o smoală lichidă, curgătoare, lapte negru făcut să te scalzi în el o singură dată. Sunt atât de morbid încât de jur-împrejurul meu, cu fiecare clipă, răsar şi se tot înmulțesc cruci. Nu ştiu cine le seamănă şi

Salt la CUPRINS

de unde a găsit sămânța cu atâta putere de germinație. Nu se pierde nici un bob. Îmi fac semnul crucii, cu gând să ies din lanul de cruci şi încep povestea care să țină locul jurnalului nețінut. Un jurnal în care unele zile, săptămâni, luni şi ani au avut în ele fapte şi întâmplări ce m-au condamnat la moarte şi m-au grațiat în ziua execuției, poveşti pe care nu aş dori să le dau nimănui, să fie ale mele şi să plecăm împreună. Sunt poveştile mele pe care, repet, vreau să le scriu pentru mine, să nu le dau altora, că doar nu e pâine. În viață, cât am trăit până acum, dacă apuc ziua de mâine ar fi bine, am împărțit pâinea mea cu foamea multora, care mă făceau din vorbe, iar eu îi credeam, deşi ştiam că m-au vândut pe câțiva bani găuriți sau pe-o țigară începută de alții. Doamne, doar mila şi milostivenia Ta m-au ajutat să scap de liota celor care m-au convins de-a lungul anilor că: „facerea de bine este ...", dar nu este aşa şi românii s-au convins. Facerea de bine este fapta-faptelor, care nu rămâne nepedepsită. Gata, destul cu lălăiala şi înnodatul vorbelor. Dacă vrei să scrii jurnalul nețінut, în care nu ai însemnat nicio frază, nicio propoziţiune, nici măcar o literă, intră în ring, în ringul vieții tale, de unde ai ieşit bătut, bătut fără milă, fiind şi rămânând adevăratul campion al învinşilor.

În iarna aceea, mai târziu am aflat că era a anului 1942, mama a mai adus în casă un frățior. Era mic şi nu înțelegeam de ce îl țineau doar pe el în brațe. Ținutul în brațe şi datul să sugă de câte ori plângea, sugea de la pieptul mamei ori dintr-un biberon, mi-au alungat bucuria de a avea un frate, de a nu mai fi singur pe lume. În primăvară, către Paşte, când razele soarelui se lungesc de la o zi la alta, iar copiii ies din case să se joace desculți, s-a întâmplat să fac tuse măgărească. Aşa îi ziceau, deşi eu eram un copil

de-aproape 4 ani, nu un măgar. Tusea a ajuns şi la Paul Marian, cum îl botezase pe fratele meu, şi în câteva zile mititelul nu a mai plâns, nu l-a mai luat nimeni în brațe şi mama nu l-a mai dus la piept să sugă. A venit tata-popa de a citit dintr-o carte groasă. Paul era aşezat într-o lădiță lucioasă, frumoasă rău, care avea şi capac. Capacul era rezemat de tocul uşii. Mama plângea cu sughițuri şi atunci l-am văzut şi pe tata lăcrimând. El nu plângea cu vorbe, ca mama. Pe toți îi urmăream, mai bine zis vedeam cum îşi mişcă picioarele, de sub masa pe care era aşezată lădița strălucitoare cu Marian în ea. În zilele alea, cred că au fost vreo două, pe mine nu m-a băgat nimeni în seamă şi-mi aduc aminte cum mama, când am rămas doar eu şi cu ea, cu Marian pe masă, singuri în cameră, mi-a zis, cu ciudă şi o privire cruntă, pe care n-o mai văzusem pe chipul ei, criminalule.

Nu ştiam ce înseamnă criminal, dar oricum că e ceva rău, că nu e de bine. Cât de rău era, am priceput când unchiul Anghel, un frate de-al mamei despre care nimeni nu avea o vorbă bună, şi-l angajase tătuțu la IRMC Mija, unde era şef şi avea motocicletă, mi-a spus ce înseamnă cuvântul. Tătuțu l-a scăpat de război, pe când celălalt frate, mai mic, a venit acasă când eu trecusem în clasa a cincea. A venit toamna, cu o săptămână înainte de Sfântu' Dumitru. Era seară şi afară ploua mărunt, se lăsase frig şi ploaia cernută parcă voia să-ți intre în oase. Toți ai casei, care în multe zile nu-şi mai aminteau de el, că primiseră cu ani în urmă înştiințare că e dispărut, l-au aşteptat vreo patru-cinci ani, i-au făcut pomeni şi au dat să aibă pe lumea cealaltă nu numai haine, cu ce să se îmbrace, ci şi un cal, unul roib, pe care unchiul Gogu îl iubea mai mult decât pe ceilalți. Unchiul Gogu a plecat la război înainte să se nască Marian

şi a venit târziu, fără să ştie că al doilea nepot nu-l mai aşteaptă. Despre front şi ce se întâmpla acolo mi-a zis nevasta lui Homişte, proprietarul casei unde stăteam cu chirie: „E o nenorocire, ceva iscat de diavol, unde oamenii se împuşcă între ei, se omoară şi mai rău le fac celor pe care i-au lăsat să-i plângă, să-i jelească."

Într-o sâmbătă, ştiu că era sâmbătă, că sâmbăta se face colivă, unchiul Anghel m-a luat la gară, care nu era departe, de unde am luat trenul spre Ploieşti. El, numai el se purta cu mina ca înainte. Îmi zicea, tot ca înainte ca Marian să plece din casă în lădița ce lucea oglindă şi avea capac: hai la nenicu'. De altfel, el a fost cel care a venit după mine, luând parte şi ştiind prin câte am trecut. Pentru mine, el şi mamaia, căreia, odată cu începerea bombardamentelor, i-am zis mamă şi mamă mi-a fost până a închis ochii pentru totdeauna, au rămas sfinții copilăriei mele.

În tren, unchiul Anghel m-a aşezat la geam, pe partea pădurii. Compartimentul în care ne-am urcat rămăsese gol după ce au coborât cei din partea Târgoviştei, care intrau în schimbul doi, după cum am aflat în timp ce-şi dădeau, la scara vagonului, noroc cu unchiul. După ce locomotiva a tras semnalul, semn că pleacă din gară, mi-am proptit fruntea de geam şi am început să văd ce se întâmplă printre copaci. Aveam o curiozitate temătoare. Îmi era frică să nu-l supăr şi pe unchiul Anghel, mai ales că voiam să-l întreb ce înseamnă criminal. Nu ştiu cât timp a trecut, dar când l-am întrebat ce este criminalul, cred că l-am trezit din somn, deoarece a tresărit brusc ca atunci când bunica striga la el că trebuie să plece la tren, la navetă. S-a uitat la mine cu ochii lui mari şi larg deschişi, ca cerul senin de primăvară. Erau albaştri, albaştri. Mă privea cum nu o făcuse niciodată până atunci.

– Ce-ai zis? De unde ai auzit cuvântul ăsta?

– De la mămica, după ce a ajuns Marian îngeraş şi a zburat la Doamne-Doamne.

M-a mângâiat pe frunte şi mi-a zis ca tanti Mia, sora cea mică a mamei, când mă speria că vine bau-bau.

– O să-ţi spun când o să mai creşti. O să afli tu.

– E o vorbă urâtă, nu?

Trenul trecea prin faţa unor case mari, mari de tot, cum nu mai văzusem. Erau împrejmuite cu ziduri înalte, pe care erau puse mai multe rânduri de sârmă ghimpată, cum era gardul dintre prepeleacurile cu santinelele de la Mija.

– Da' aici ce e? Ce case sunt astea?

– Case pentru oameni care au greşit la viaţa lor.

– Şi pentru criminali?

Unchiul Anghel mi-a mângâiat bretonul şi a oftat lung, lung de tot. Mai târziu a zis:

– Mărginenii.

– Ce e Mărginenii?

– Satul unde s-a născut Caragiale.

– Cine e Caragiale?

– Un scriitor. O să înveţi la şcoală. Cel mai deştept bărbat pe care l-a dat Ploieştii.

Cam atât mi-aduc aminte de acel drum cu trenul, după înălţarea la cer a fratelui meu Paul. Mai târziu, am aflat ce înseamnă criminal, de la un plutonier care era încartiruit în camera din faţă a casei bunicii, care era cea mai mare din cartier, şi l-am prins odată cum o pupa pe tanti Mia şi o înghesuia într-un colţ pe scara beciului. El mi-a spus că un criminal este cel care omoară oameni şi trebuie condamnat la moarte sau să stea toată viaţa la Mărgineni, în lanţuri. Multe zile şi seri, până să adorm, mă tot frământam de ce

mi-a zis mămica criminal. Mi-a spus tanti Mia, într-o zi, când voia să scape de mine. Mi-a spus, tot cu răutate, că ştia că am văzut-o când se pupa cu Mânzu.

– I-ai luat biberonul lui Marian şi ai supt din el. A luat tusea de la tine. Era mic, n-a rezistat şi a murit. Tu l-ai omorât.

Nopţi la rând mă întâlneam în vis cu Marian înger, un înger ca un porumbel alb, mare ca un curcan, când îşi face coada cât roata de trăsură, iar eu, murdar şi zgâriat pe mâini şi pe faţă, atârnând de sârma ghimpată de pe gardul de zid de la Mărgineni. Toamna am fost înscris la grădiniţa doamnei Bobric, din faţa Catedralei Sfântul Ion. Grădiniţa era între şcoala nr. 2 şi cinematograful „Fantasio", mai târziu ajuns „Victoria". Pentru prima zi de grădiniţă, în toată curtea, a fost pregătire ca de nuntă. A venit şi mămica de la Ghirdoveni. Aveam pantofi noi, de comandă, un costum de lână bleumarin, din lână răsucită în trei şi lucrat în bob de orez. Bluza avea guler lat, până la jumătatea umărului, şi se încheia în fermoar. Fermoar nemţesc, ce l-am tot avut la mai multe pulovere şi pe care l-am tot mutat până când a ajuns la o bluză ce mi-a fost furată de la bara porţii, la un meci de fotbal cu clasa a VI-a C, a lui Nicu Dima, fermoar nemţesc care, vorba tatei, n-avea moarte. Aveam şi palton, şi mănuşi cu un deget, pe care urma să le port la iarnă. Dar ce mi-a plăcut cel mai mult era ghiozdănelul din tablă subţire, cu capac cu balamale şi încuietoare „hoaţă". Avea capacul pictat cu capra cu trei iezi în casă şi lupul ascultând la fereastră, iar pe partea cealaltă erau cei şapte pitici cu Albă ca Zăpada. Ghiozdănelul, pe cât de frumos era pictat, pe atât de puţin a ţinut. După câteva bătăi şi capete zgâriate, s-au rupt balamalele şi am trecut şi eu, ca toţi ceilalţi, la punga din pânză cu şiret la

gură, în care mama, adică bunica, vă spun pentru ultima dată că ei aşa i-am zis până am aşezat-o în cavoul Mihăileştilor, la Viişoara, îmi punea fel de fel de felii de pâine cu unt de casă, cu miere sau dulceață de trandafiri, cu jambon fiert sau cârnați afumați şi uscați. Îmi punea mâncare de parcă plecam la sapă. Nu uita să-mi zică: „Dacă nu poți să mănânci tot, nu fi lacom, să nu-ți facă rău. Vezi şi tu ce copii sunt pe lângă tine şi se uită cu jind la ce ai."

La grădiniță, până la vacanța de Crăciun, învățasem toate poeziile. Eram dat dracu' şi doamna, că nu-i ziceam nici educatoare, nici învățătoare, îi ziceam doamnă şi atât, da' vă spun acum, după aproape 70 de ani, că doamnă era, că ce am învățat de la ea n-am uitat şi mi-a prins bine toată viața, spunea că sunt brânză bună în burduf de câine. Poeziile cu soldații căzuți pe front, cu sergenții la mormintele cărora plângeau şi urlau câinii, care rămâneau lângă cruci până când mureau şi ei, le spuneam plângând. Plângeam pentru toți cei căzuți la datorie, pentru țară şi neam. Dacă aş fi fost şi cuminte, ar fi fost altă viață şi în grădiniță. Dar cine a văzut copil cuminte şi babă frumoasă, născut pe Malu Roşu – bulevardul vacilor –, cum era cunoscută mahalaua noastră în Ploieştii acelor vremi. Din '43 şi până în '45, cât am fost la grădiniță, în vacanțele mari, de vară, m-am dus cu vacile, nu că m-ar fi trimis cineva, ci că îmi plăcea. De altfel, războiul pentru ploieşteni, pentru cei rămaşi acasă, a fost vorbit până în primăvara lui '44, când strigătele de jale care răsunau spart, asemeni dangătelor de clopot tras în dungă, ca pentru morți, erau aduse de Pantilică poştaşu', care avea un ochi negru şi altul verde, că era din sticlă. El aducea înştiințările cu cei căzuți la datorie pentru neam şi România mare. Pantilică era trecut de 30 de ani şi multe femei îl invidiau, iar altele se

uitau la el cu subînțeles. Se gândeau la feciorii lor de pe front sau la bărbații concentrați, pentru care, poate, într-o zi, venea înştiințarea că nu mai sunt de găsit, că au dispărut. După ce trecea de Motoru' ori de Bațilică, care erau de mult plecați, o auzeai pe mă-sa sau pe nevastă-sa, soră-sa sau noră-sa zicând: „Ar trebui să se ducă în fiecare zi să-i pupe mâna cu care a dat Miciclo de i-a scos ochiul şi a scăpat. Contingentul lui a fost concentrat de astă-toamnă, iar mulți din ei au sau ar trebui să aibă cruce la cap. În război, nu la toți morții li se pune cruce la căpătâi."

Mai târziu, până să se facă armistițiu, mă-sa lui Miciclo, care bătea cuiul în dulapi cu podul palmei, a strigat şi ea, de s-a auzit până la „Calul Bălan", că Trică al ei nu mai e. Cea mai tristă zi, însă, era vinerea. Vinerea după prânz. Atunci treceau condamnații la moarte spre locul de execuție de la Crângul lui Bot. Treceau târându-şi lanțurile de la picioare, păziți de ostaşi în vârstă, care puteau să le fie tați. Ştia tot Malu Roşu că e ultimul lor drum, că vin de la Curtea Marțială. Când treceau condamnații, bunica îmi dădea mai multe pachete cu pâine proaspătă, tăiată felii şi între ele brânză. Mai toate femeile îşi trimiteau copiii să împartă condamnaților, viitorilor morți. Unuia dintre ei, când a primit pachetul, în mâinile legate în fiare, mai târziu am aflat că sunt cătuşe, i-a căzut pe degetele mele o lacrimă mare de tot, de mi-a udat şi palma. Am fugit în tufa de liliac din spatele porții şi am plâns de se scutura cămaşa pe mine. Ştiam că omul ăla tânăr, tânăr de tot, mi-a dat lacrima cea mai mare mie, ca unuia de-al lui – mamă, tată, frate, soră. Dar toate acestea le-am înțeles mult mai târziu, când nu mai aveam lacrimi şi plângeam din suflet. Şi tot mai târziu am aflat, dracu' m-a pus să învăț mai mult decât trebuie,

Salt la CUPRINS

că sufletul este de genul neutru şi n-o să găseşti la el mâna care să te salveze de la înec.

Petre Baba, care era într-a patra de vreo cinci ani şi se ducea la şcoală pentru untura de peşte şi margarina nemțească, juca barbut cu țiganii lui Bivolaru, s-a luat odată după condamnați şi i-a urmărit până unde era locul execuției. Ne-a povestit cum i-au pus să sape gropile, după care i-a aşezat pe marginea lor. Zicea că trăgeau de aproape, direct în ceafă. Mureau repede, fără să se zvârcolească. Într-o vineri, s-a întâmplat ca unul dintre cei care făceau parte din plutonul de execuție, acum ştiam ce rol aveau cei cu puşti şi ce li se întâmplă celor în lanțuri, după ce şi-a încărcat arma, în loc să tragă în condamnat, a proptit țeava puştii în gură şi a apăsat pe trăgaci. Glonțul i-a ieşit mai sus de ceafă, făcându-i gaură în cap. O gaură roşie, ca o muşcată. L-au dus mort la cazarmă, cu căruța lui Boloboc, că el a povestit cum a fost.

La serbarea de Crăciun, am spus poezia „Câinele sergentului”. Când am ajuns la a doua strofă plângeam de mama focului. Nici acum nu ştiu dacă am spus-o pe toată, că atâți câți erau în sala de serbare, numai femei, plângeau în hohote. Tanti Mia, în drum spre casă, mi-a zis:

– Bă, artistule, la ce te-ai gândit când ai început să plângi, la sergent sau la câine?

Am tăcut, dar acum ştiu la ce mă gândisem. La lacrima aceea mare, mare de tot, a condamnatului care îmi udase toată mâna.

Iarna a fost cu zăpadă mai multă ca în alți ani, de parcă aflase că Moş Crăciun, despre care ştiam că nu el e cu darurile de mai multă vreme, tot de la Petre Baba, mi-a adus o sanie cum n-avea nimeni pe Malu Roşu. Era din fag fiert şi avea pe tălpici potcoviță. O lăuda unchiul Anghel,

de parcă el o adusese. De Bobotează, la întrecerea între caii veniți să fie botezați de părintele Provian, primul a ieşit Cezărică, care i-a lăsat pe toți în urmă. Îl călărise Gligor, care nu mai avea mult până să plece cătană, cum zicea el. La premiere, el a luat toți banii adunați în oală, bani strânşi de la toți călăreții. De la biserică şi până acasă, m-a aşezat pe mine în şa. Pe Cezar, eram mai mare ca toți şi puteam să văd ce se întâmplă în curțile lui Ghiorghiade şi Ion Mustățea, la Ioana Rusoaica şi tuşa Nica. Am văzut că Boloboc mai are doar nițel fân şi Florica lu' Mălaimare îi spălase izmenele lu' bărbat-su fără să țină cont de cât de mare e în calendar, cu roşu, Boboteaza. Îmi mai aduc aminte că ştiam că nu există Moş Crăciun de când alde Misirliu, cu tot neamul Bolobocilor, la ăia mici mă refer, cântau „Moş Crăciun cu paiu-n...”

Mă întreb, acum, când trăiesc moartea dinaintea morții, cum ar fi fost toate aceste întâmplări într-un jurnal, scrise la timpul lor. Cât sânge de om am văzut eu, la puțini copii le-a fost dat să vadă. Ce nevoie ai de jurnal sau de o memorie nemaipomenită, când îți este dat să trăieşti ce a trăit Ploieştiul în Vinerea Mare a Paştelui din '44. A fost o zi cu o dimineață frumoasă, fără niciun fulg de nor, făcută parcă să te duci să te treci pe sub masa cu Cristos, unde să pui zambile şi alte flori, să te împărtăşeşti şi să te gândeşti că au mai rămas doar două nopți până când poți să mănânci cozonac şi ouă roşii, drob şi friptură de miel, când te uiți în toate farfuriile cu ochii cât sarmaua după gioalele de la încheieturile pulpelor, pe care ai să le cureți şi ai să le freci până când osul rămâne curat ca dinții de cal mort, după ce a fost mâncat şi ros de câinii cei mari, jigodii, pisici şi şoareci. În vinerea aceea, după ce părintele a terminat slujba, cu spoveditu' şi împărtăşitu', iar copiii au ajuns

Salt la CUPRINS

acasă, deşi au schimbat hainele ce vor fi înnoite cu adevărat de Paşti, şi le vor aşeza în odăile în care nu vor intra prea curând, vor ieşi grabnic la joacă, sirenele au început să spargă cerul cu urletele lor. Urlau toate odată. Era ca un cor în care erau cuprinse urlete păguboase, făcute parcă să prevestească nenorocirile. Când intrau toate sirenele în acţiune şi urletele se uneau într-unul, te apuca, vrând-nevrând, bâţâiala de frică şi din clipă în clipă te aşteptai să ţi se întâmple ce este mai rău. De data aceasta, sirenele de la Vega, Cablul Românesc, Astra, Columbia şi Standard o ţineau langa, iar cele de la Concordia, Unirea şi Dorobanţul, când au revenit, parcă mai răguşite, anunţau că a înnebunit şi cerul. Peste nebunia asta, pe cerul Ploieştilor şi-a făcut loc un uruit menit să cutremure pământul. Tunurile de la bateriile antiaeriene, de la Bucov, Brazi, Lăscăieni şi Blejoi, au început să tragă odată cu ivirea primului val de avioane ce veneau dinspre Urziceni. Cerul se înnegrea tot mai mult, de la o clipă la alta, de bombardierele flancate de avioanele de vânătoare. Pe cer a început bătălia şi toată lumea fugea spre adăposturi. Fiecare cartier avea adăpostul lui. Noi îl aveam la răscrucea Rubinelor cu Arcului şi Neagoe Vodă, unde în două colţuri se aflau cârciumile „La trei sarmale” şi „Calul Bălan”. Vinul de Ceptura şi Tohan, ţuica de Văleni şi Starchiojd făcuseră renumele celor două cârciumi la care seara cu greu găseai un loc la o masă, dacă nu erai de-al casei. Cârciumi cu scări cu patru trepte şi pe mesele cărora găseai farfurioara întinsă cu doi covrigi, patru măsline şi un castravete tăiat în patru, pe lung. Fiecare cârciumă, cu muşteriii ei. Şi pe cât era mahalaua de-a dracu’, rar se întâmplau scandaluri la „Trei sarmale” sau la „Calul Bălan”. Dar când se întâmpla şi aşa ceva, cârciumile trăgeau obloanele şi trei-patru zile aveau de lucru şi zidarii, şi

tâmplarii, şi zugravii, şi moaşa Lina, care între două naşteri mai pansa o căpățână, mai punea la loc o mână sau un picior sărite din încheieturi. Adăpostul de la „Calul Bălan" era făcut pentru trei sute de suflete. În vinerea aceea, avioanele m-au prins în grădina Jidăncii. Copiii mai mari, majoritatea desculți, au rupt-o la fugă, în adăpost. Eu m-am împiedicat de o cracă uscată, care mi-a intrat între degete şi partea desfăcută a sandalei. Când luasem viteză, m-am împiedicat de mi-am julit genunchii, iar unghia de la degetul mare de la piciorul stâng se ținea doar într-o pojghiță. Curgea sânge gârlă şi de durere, dar cred că mai mult de frica uruitului şi a avioanelor, am început să îngân o rugăciune. Nu era „Tatăl nostru", ziceam într-una „Doamne, iartă-l pe Mişu". Repetam printre sughițurile de plâns. Din burțile bombardierelor au început să curgă bombele care, la început, erau mici, dar până să ajungă pe casele şi în curțile mahalalei se făceau mari. Stăteam sub un nuc uriaş, sub care se încingea rişca şi barbutul, copcica şi tabinetul şi priveam cum se ouă păsările. Tunurile trăgeau ca la balamuc. Din când în când, din câte un avion ieşea fum şi cădea în flăcări. Ouăle, până pe pământ deveneau, vorba lui Misirliu, mari cât purceaua lui Puță Bălană. De frică, că de altceva nu ştiu, n-am mai plâns. Priveam la bombe ca la ceva ce nu mai văzusem şi aşteptam să se rătăcească vreuna şi în apropierea mea. Mi-am prins un gând, mai bătrân decât cei aproape 5 ani ai mei, dacă m-ar mai plânge şi pe mine cineva. Şi mă gândeam la mămica. Şi dacă o să ajung în cer să mă joc cu Marian. El înger şi eu ce-o fi. Oare Dumnezeu îi iartă pe criminali după ce mor? Toate gândurile mele erau într-un ceaun în care mălaiul da în clocot şi aştepta să fie amestecat cu un făcăleț care să zdrobească toate cocoloaşele. Târziu, când avioanele

au părăsit cerul, iar tunurile au tăcut, Malu Roşu era în flăcări, iar dinspre „Calul Bălan" au izbucnit nişte explozii mai ceva ca ale obuzelor. Am aflat mai târziu că butoaiele de fum pentru camuflaj, transformate în butelii de aragaz, au explodat şi au aruncat casa lui nea Costică Târtâr în aer. Casa mamei scăpase, în schimb în grădină căzuseră două bombe din cele razante. Din brazdele de ceapă şi usturoi, din tufele de leuştean, pătrunjel şi mărar nu mai rămăsese nimic. Ghizdul de la suprafaţa fântânii din fundul grădinii, lanţul şi găleata fuseseră cine ştie unde aruncate, iar din gardul dinspre ţaţa Frosa, mă-sa lui Birlic, nu mai rămăsese nimic. Bombardamentul acela frământase toată strada şi doar peste câteva minute aveam să văd că totul fusese malaxat cu sânge de om. Toată lumea urla, femeile îşi smulgeau părul din cap şi se strigau nume care nu răspundeau. Nume, nume şi iar nume. Printre ele, nume de mamă, de tataie, de mamaie, de frate, de soră, de verişoară, de nepoţi şi vecini. În curte la bunica, ograda era goală. Grajdurile pustii, că aşa era ordinul: la prima alarmă, să fie lăsate libere toate animalele. M-am dus pe scara casei de zi cu zi, că în cea mare nu intra nimeni. Mă uitam cum arde casa lui Bajalică cizmaru' şi mă întrebam unde o să doarmă el de Paşte, cu Didina, cu care se încurcase în iarnă, după ce a aflat că Bîlbîl al ei a rămas la Cotu' Donului. Mi s-a făcut foame şi am intrat în bucătăria de vară unde, pe sobă, într-o oală, am găsit o fasole cu multe buline şi rântaş pe deasupra. Am mâncat cu polonicul, fără pâine. Cu burta ţifloaie şi şoarecii din ea potoliţi, m-am întors afară, pe scara de piatră. Din deget nu mai curgea sânge. Strigătele şi urletele străzii creşteau de la o clipă la alta, luând locul sirenelor care tăcuseră după ce au anunţat prelung încetarea alarmei. Atunci am văzut că porumbeii lui Vasile Oncioiu făceau

Salt la CUPRINS

ronduri deasupra casei care ardea. Şi am mai văzut că turnul clopotniţei de la Sfânta Treime nu mai era. Am adormit cu capul pe genunchi, fără să mă mai gândesc la mama şi la vacile şi caii care cine ştie pe unde rătăceau. M-a trezit strigătul Miei care ţipa de parcă înviase Mânzu, plutonierul ei. Urla cât o ţineau gâtul şi pieptul ei cu ţâţe mari.

– Mamă, a scăpat Mişu. Trăieşte Mişu.

Aşa am aflat că mort am fost şi am înviat. M-au purtat pe rând în braţe, Mia şi mama, cât era ea de mică şi firavă, dar numai inimă. Zilele care au urmat, de la Paşte şi până la Sfânta Marie mare, mahalaua a înotat în lacrimi. În vinerea aceea, când m-am împiedicat de craca uscată de sub nucul fără frunze, dar înmugurit, din grădina Jidăncii, îmi rupsese unghia şi curgea sânge, a fost un fel de a doua naştere. Ouatul avioanelor a înjumătăţit cartierul nostru, dar şi o parte din cei din mahalaua vecină, Sfântul Vasile. Pe adăpostul de la „Calul Bălan”, de ce nu i-o fi zis de la „Trei sarmale”, că era peste drum, nu ştiu, au căzut vreo patru bombe. Unii ziceau cinci, alţii chiar şase. Nu s-a ştiut niciodată cu exactitate, aşa cum nimeni nu a putut să spună cu precizie câţi au murit. Că au fost 172 sau 174, nimeni n-a putut să spună cu precizie. Dintre câţi au murit au putut fi recunoscuţi doar gemenii Didinii de pe Arcului, pe care i-au găsit îmbrăţişaţi de parcă s-ar fi luat la trântă, şi pe Petruţa lui Gore, care era văduv, că pe Sica, nevastă-sa, doar o îngropase de Lăsata secului. Murise de ofticǎ la sanatoriul de la Moroieni. Cei care intraseră în adăpost au fost adunaţi şi puşi în nişte cutii mari, din cele în care, în băcănia lui Diaconeasa, băşinoasa cum îi ziceau toţi, că nu era de-a noastră, era olteancă din Caracal, căreia Mănoaica şi Rădiţa îi mai spuneau şi Radio şanţ, se ţineau căpăţânile de zahăr

candel. Câți din copiii puşi în aceste lăzi nu muriseră fără să simtă gustul candelului. Din câți copii erau în mahala, şi erau o mulțime, nu mai rămăseseră nici să încropeşti două echipe de câte cinci ca să încingi un fotbal. A fost norocul meu, fi-mi-ar norocul al dracu', să joc şi eu, să fiu portar când la unii, când la alții, şi să iau şuturi în fund la fiecare gol primit.

Vreo lună, au dormit fiecare pe unde a putut. Şi cei mai mulți au plecat pe la rudele lor din comunele ce împrejmuiesc Ploieştiul. Din casa lui Petre Baba, adică din camera unde se strângeau iarna claie peste grămadă toți unsprezece, mai rămăseseră clanța, balamalele uşii, plita şi doar două cercuri de fontă din câte fuseseră la cele trei ochiuri. Se făceau pomeni de nu mai aveau unde să stea femeile în biserică. Mâncam colivă numai pe alese. Ştiam cine-i mai curată, cine o face mai bună. Tanti Fănica, căreia îi muriseră toți cei patru copii, unul mai cuminte ca altul, că intrau în adăpost ținându-se de mână, cum se duceau la şcoală, făcea cea mai bună colivă, cu nucă multă şi îndulcită cu fagure de miere. Tanti Fănica împărțea şi câte o chiflă făcută în casă, crescută precum cozonacul, la mijloc cu brânză. Şi tot ea, la cine dădea de pomană strachină cu ulcică, punea şi orez cu lapte, o felie de cozonac şi câte o bucățică de rață pe două linguri de varză la cuptor. Ei i-a rămas casa neatinsă, ca şi cei doi nuci dinspre Crucea Înaltă, gard în gard cu cocoşata lui Gurilă. Să nu uit. Atunci, la bombardament, am văzut prima dată aviatorii sărind cu paraşutele din avioanele din care ieşea fum, până să fie cuprinse de flăcări. Veneau din cer cu umbrelele lor uriaşe, într-un zbor lin, care nu se mai termina. Trăgeau de firele ce-i legau de cupola de pânză ca de hățuri. Erau meseriaşi. Le ghidonau ca nu cumva să ajungă în pălălaia vreunei case

căreia, poate, bombele lansate de ei i-au dat foc. Chestia asta nu cred să le fi scăpărat prin minte când cerul părea tot mai departe, iar ei se apropiau de iadul pe care îl dezlănțuiseră. Chiar, ce-or fi simțit, în acele clipe, aviatorii când vedeau „ploaia” de nenorociri pe care o aduseseră fără nori, cu tunetele bombelor şi fulgerele focoaselor incendiare? În salcâmul din curtea țaței Rădița se legăna, aşa cum rămăsese agățat, în paraşută, un aviator. Noi am fost primii care l-am văzut, după ce s-a ridicat fumul. Era tânăr şi speriat rău de tot. O fi văzut şi el, în timp ce cobora din cer, ce a făcut pe pământ. Au venit Vasile Boloboc şi Fane Torochioaşcă şi l-au dat jos. I-au luat paraşuta, ceasul, l-au descălțat şi dezbrăcat de veston, lăsându-l doar în cămaşă şi pantalonii de camuflaj. La gât avea o plăcuță de tablă mai groasă, pe care nu ştiu ce scria. Ne aşteptam să-l taie în bucăți, să-l pună pe foc, pe focul unei case care mai ardea. N-a fost aşa. L-au lăsat la țața Mița, femeie căreia războiul îi luase cam tot ce îi era mai drag. Ea, ca şi mamaia, care avea în beci un prizonier rus, un neamț dezertor şi pe nea Marcu Jidanu’, îşi făcea pomană cu ei, cu gândul la lumea cealaltă, unde lumea o să fie mai bună, odată ce îşi dau ultima suflare, dintr-un suflet ce este mereu de genul neutru. Despre pripaşii din beciurile Rădiței şi-al bunicii ştiau trei mahalale, chiar şi domnu’ Dinu comisarul, care mergea pe tăcute şi bine a făcut, că pe el comuniştii l-au dat afară ultimul din Siguranță, abia prin '48, când s-a făcut Securitatea.

Oricum, învierea nu s-a mai făcut la noi, la Sfânta Treime. Unii s-au dus la Sfântul Tănase, sau Căruță cu un bou, cum i se zice mahalalei, sau la Sfântul Vasile, unde venise un preot despre care se zicea că e sfântul sfinților şi toată lumea îi zicea părintele Galeriu. S-au dus cu frică, cu

teamă, la bisericile rămase întregi din cartierele vecine, pentru că nu puteau să uite că se bătuseră între ei, că-şi rupseseră oasele şi-şi scoseseră ochii. Lacrimile ce curgeau gârlă în această parte a Ploieştiului spălaseră toată ura care se transmisese din tată în fiu şi din generaţie în generaţie, după cum susţinea domnul Petrini ochelaristu', care, oricum, a fost înaintea celui din „Cel mai iubit dintre pământeni" al lui Marin Preda, şi mai mult, a fost de-adevăratelea. Să nu sar peste ce s-a întâmplat după ce s-a ridicat fumul şi focurile n-au mai avut ce arde. Tocmai voiam să zic „morţii cu morţii şi viii cu viii", că viaţa d-aia-i viaţă, că n-are sfârşit, şi este o uriaşă râmă. O râmă pe care-o tai de câte ori poţi. Şi cum mai zicea Niculina lu' nea Titi Moacă că nu poţi toată viaţa să plângi, că ai înnebuni, şi că trecerea timpului e alifia ce vindecă toate rănile. Totul e să nu-ţi taie capul. Omul e o râmă şi se înmulţeşte ca şi ele. Tanti Niculina avea vorbele la ea şi le potrivea mai ceva ca Florans nebuna, căreia i-a luat Dumnezeu minţile când a aflat că locotenentul ei, cu care se cununase cu trei săptămâni înainte să plece pe front, a căzut printre primii în Basarabia, la Ţiganca.

Până să ajungă ruşii în Ploieşti evenimentele de Doamne-ajută au fost multe şi mai ţin minte puţine. În toamna lui '44, că ei au ajuns pe Valea Prahovei la câteva săptămâni după armistiţiu, a început circul. Când dădeau iama în case, nu se lăsau până nu ieşeau cu un cal de căpăstru, cu o pendulă în spinare şi un deşteptător la gât. Unii dintre ei erau cumsecade. Cei care erau din partea Rusiei, dar cei cu ochii oblici, din Asia, făceau ravagii. De altfel, în '45, au început să se nască, rând pe rând, copii semănând cu învingătorii care înaintaseră trăgând doar după găini şi raţe, în porcii şi vitele din grajdurile

românilor. Aşa s-a întâmplat că-n multe case de văduve copiii cei mari semănau cu nemții, cei mici cu ruşii. Se aveau însă ca frații şi mahalaua nu mai arăta cu degetul pe niciuna dintre femeile care greşiseră cu voie sau fără de voie, cum zicea părintele Balotescu la înmormântări. În toamna lui '46, când foamea începuse să-şi arate colții şi în grajduri, cât erau de lungi, mai rămăseseră doar Lunaia, Vinerica şi Breaza, şi Sura oarbă, începuse să scârțâie viața şi în casa Păunei, cum era trecută în catastifele primăriei bunica. În perioada aceea, în cârciumă la „Trei sarmale", „Calul Bălan" fusese ras cu firmă cu tot la al doilea bombardament, din Duminica Tomii, mai multă băutură stropea cimentul şi capacul din lemn al pivniței. Se dădea de băut pentru Gheorghe şi Marin, pentru Stelu şi Gavrilă, pentru Niculae şi Sandu, pentru toți cei care plecaseră pe front şi n-au mai apucat să se întoarcă.

Crescusem destul de mărişor ca să sar la bătaie şi până la alegerile din noiembrie am fost cu alți băieți din mahala să vopsim gardurile şi pereții cu „Votați Soarele", adică cu cei pe care-i voiau ruşii la putere, dar şi cu liberalii şi țărăniştii. Aveam o găleată cu păcură îndoită cu catran şi smoală şi şabloanele din tablă pentru cele trei partide. Când nu se vedea nimeni pe stradă, le aşezam pe toate trei la rând şi dădeam cu bidineaua. Luam bani de la toți. Aşa am învățat să ne punem bine cu toate partidele şi să ne jurăm pe strâmb că nu ştim cine a pus ştanțele P.N.Ț.-ului şi P.N.L.-ului alături de soarele democrației. Odată ne-au prins democrații de-a-devăratelea, doar ce terminasem cu P.N.Ț.-ul. Ne-au bătut ca pe hoții de cai, ne-au luat şabloanele şi ne-au mâzgălit cu amestecătura din găleată, de eram mai negri decât coşarii după o zi de muncă. Acasă, despre tătuțu nu prea se vorbea decât în şoaptă, iar mămica

întorcea pe partea cealaltă hainele celor din cartier, pentru care înainte nu lucrase niciodată. La şcoală, l-am bătut pe unul al cărui tată fusese numit primar la Strejnic. Era băiatul unui ţigan din Radu de la Afumaţi, care începuse să facă pe şeful. Atunci i-am zis: „Băi, Lălaie, lasă-ne în durerile noastre, că mâine-poimâine vin americanii.” Chestia asta, cu venitul americanilor, pe care i-aşteptau mai toţi ploieştenii, o ziceau însă puţini. A aflat domnul învăţător Diaconeasa şi m-a tras de urechi. M-a tras mai cu milă şi, când m-am uitat la el, i-am surprins privirea, o privire care parcă voia să-şi ceară scuze. În '48, când am trecut într-a patra, în locul lui a venit o basarabeancă, cu accent de rusoaică, frumoasă rău de tot, de ne uitam după picioarele ei ca nişte pisoi jigăriţi la jamboane. Pe domnul Diaconeasa nu l-am mai văzut de atunci de când am terminat clasa a treia. Mai târziu, am aflat că a fost dus la canal, unde ar fi murit prin '58. În şcoală, mai bine-zis în şcoli, că am făcut şapte clase la vreo opt, am simţit ce înseamnă să fii copil şi nepot de reacţionari, de chiaburi, de criminali de război şi de oameni care vor rămâne de-a pururi ruşinea ţării şi a neamului. Când l-au prins pe Gigi Antonescu, băiat de lăcătuş la Concordia, că i-a făcut lui Ana Pauker mustăţi şi cioc cum purta Alexandru Ioan Cuza, am luat cartea lui şi i-am pus în faţă istoria mea. Aşa am ajuns mutat disciplinar tocmai la şcoala din Bereasca, de trebuia să traversez Ploieştiul de la un capăt la altul şi să mă scol cu o oră mai devreme decât alţi copii.

Până când am învăţat să mănânc bătaie ca lumea, să-mi tăbăcească pielea pumnii şi ciomegele, să am capul precum un basorelief, cu munţi şi râuri, am trecut prin multe ploi şi alte averse de toate felurile. N-o să uit niciodată că în cartierul nostru cartea de vizită, poarta de

Salt la CUPRINS

intrare, era ţigănia, cu Bivolarii şi alde Puţă Bălană, care, când veneam de la şcoală – treceam, vrând-nevrând, prin faţa porţii lor – mă luau la măcinat şi mă tocau ca pe vinete. Eram al dracu' şi aşteptam să se facă seara. Aşteptam seara cu o plăcere de nebun, de individ care nu are toate ţiglele pe casă şi doagele la butoi. Luam sticla cu gaz, chibritul şi mă întorceam în ţigănie. Intram în curte la Bivolari şi le stropeam pragul coşmeliei cu gaz sau benzină, ce-aveam în sticlă, şi băteam în geamul unde fila lampa cu sticlă nr. 4, şi le ziceam: „Daţi-l afară pe Zărzărică, să se bată unu la unu cu mine în curte la voi, că altfel vă dau foc la casă." Încercau să se tocmească cu mine, să negocieze cum se spune azi, dar până la urmă n-aveau încotro şi-l împingeau în curte, unde-l înfăinam mai mult cu căpăţâna, care era renumită în patru cartiere, şi apoi îl muşcam de-o ureche, semn distinctiv al trecerii mele.

Vrând-nevrând, am terminat clasa a şaptea cu media 4,75, având note de 4 doar la purtare şi desen. Să nu credeţi că notele erau de repetenţie. Pe vremea aceea, în şcoli notele erau de la 1 la 5 şi deasupra tablei, în toate clasele, ca să nu rămână dreptunghiul de var neafumat, unde fusese până la vacanţa de iarnă regele Mihai, era pus tătucul Stalin, cu mustăţile lui stufoase de motan ce-şi înfipsese ghearele în toate ţările pe unde-au trecut tancurile cu steaua roşie pe turelă.

O să mă întorc, totuşi, la şcoala fără bănci şi catedră, la universitatea fără aulă şi amfiteatre, la „academia de înalte iordane şi luat la mişto" care este adevărata şcoală, şcoala vieţii, unde te ungi cu toate alifiile fără să ştii că în momentul în care părinţii au primit certificatul tău de naştere au avut în mână condamnarea ta la moarte, o condamnare din care lipsea data execuţiei. Acest lucru l-am

aflat mai târziu, de la unul dintre sfinţii filozofiei româneşti, marele apostol, profesorul Petre Ţuțea, omul despre care, după '65, se vorbea puţin, iar până să fie eliberat din închisorile şi ocnele comuniste se ştia foarte puţin. Ştiau, mai bine zis, camarazii săi trecuţi pe la Gherla şi Aiud, pe la Săsar şi Sighet. Aşa că mă întorc la ultimii ani din deceniul cinci al secolului douăzeci, când rănile războiului abia încheiat, la suprafaţă prinseseră un pic de coajă, dar în orice clipă puteau să se infecteze şi septicemia putea să ia loc luptelor din tranşee. Aşa că am să revin la anii, mai bine zis la zilele cu nopţi scurte şi chinuri pe care le înghiţeai precum pofta de o bucăţică de carne în farfurie sau gustul unei savarine.

Dintr-a cincea şi până am terminat elementara, în '52, mai mult am dormit la cozile de la alimentare din Hale şi brutăriile lui Panaitescu şi Zevedei, de pe Colinei şi Elena Doamna, decât în patul din bucătăria de iarnă. Pâinea devenise cozonac pentru mulţi dintre noi. Se dădea pe cartelă. Cartelele erau pe litere: A, care-ţi dădea dreptul la o pâine întreagă de un kilogram pe zi, aveau minerii şi mecanicii de locomotivă; B1, pentru muncă grea, 750 de grame şi B2, muncitorii cu meserii calificate. Funcţionarii aveau cartelă C, trei sute cincizeci de grame pe zi, iar membrii familiilor salariaţilor doar 250 de grame. Pâinea era la formă de parcă ar fi fost cozonac. Pentru cei care n-aveau cartele se aducea pâinea rotundă cu mălai şi cartofi, oho, ce bună era! Se aduceau, însă, doar o sută de bucăţi şi până când nea Fane Şchiopu' ajungea în capu' străzii se şi termina. Din primăvară şi până toamna târziu, la Sfântul Dumitru, de trei ori pe săptămână, la unu jumate-două noaptea, eram prezent cu ţolica mea care acoperea o rogojină la coadă. Bucăţica asta de rogojină,

pusă în două, devenise patul meu care m-a făcut să învăţ să selectez ştirile, să le reţin pe cele care într-adevăr nu le-am uitat nici până în ziua de astăzi. Curiozitatea mea era cunoscută în mahala. De altfel, de aici mi s-au tras şi cele două porecle, „polocru” cum zicea Petre Baba, date de Paulina lu’ nea Titi Moacă şi soră-sa Zica, care s-au lipit de mine ca marca de scrisoare. Fete bune, cu suflet cum rar găseşti ce m-au salvat de la multe păruieli şi şuturi în cur. Dar până să-mi iau adio de la Malu Roşu, copiii de vârsta mea îmi ziceau „Şobolanul”, iar femeile din „Pizdercea” nu mă scoteau. Ca să am cel mai bun „loc de documentare”, aşteptam să se aşeze pe pernele lor umplute cu paie ori lână nedărăcită Mănoaica, Torochioaşca, Rădiţa, Florica lu’ Aurel Motoru şi Făneaţă a lui Ion Mustăţea. Când simţeam că gurile spurcate sunt adunate ca mărgelele pe aţă mă băgam şi eu cu o grijă nebună să nu mă observe. Discuţiile lor, cu vorbe brici, făcute să lase urme de sânge pe unde treceau îmi furau somnul. O auzeam pe Mănoaica zicându-i Florichii: „Ia vezi fă, a adormit Pizdercea?” Florica mă împingea cu piciorul să vadă dacă mişc pleoapa. Dar ştia că o să fac pe mortul. „E hoţ rău, fă, ăsta al Ţaţii Miţii”, cum îi spuneau bunicii. „Poţi să-i bagi şi acu-n cur şi tot nu tresare.” În sutele şi poate miile de bucăţi de noapte petrecute la cozi am fost pus la cele mai grele încercări pe care le poţi suporta. Mi-ar fi fost greu şi dacă aş fi avut mască de gaze să le înghită nările mele băşinile (le-aş spune altfel, dar ar rămâne fără putoarea specifică). Şi aveau vecinele mele nişte buci cât copăile întoarse cu gura în jos. Ţirilă, care numai el ştie câţi cocoşei a dat să scape de război, le cam tăvălise pe multe dintre ele. Când se îmbăta, în drum spre casă lălăia un cântec şi din când în când se adresa gardurilor şi porţilor prin faţa cărora trecea. Se adresa mai

mult tărâţarelor lătăreţe, adică celor două buci mari cât sacul de patru duble încărcat până în gură. Ţirilă, până să-şi dea sufletul, că a murit de parul lui Zbârlitu şi a avut o presimţire că se uşcheşte definitiv, ar fi zis în cârciumă la Ioana Rusoaica: „Bă, să nu vă-nsuraţi copiii în mahalaua asta a noastră, că o să aveţi nepoţii tâmpiţi jumate, dacă nu mai mulţi sunt neamuri. Sunt neamurile mele.” Şi a râs. A fost ultima dată poate când a făcut acest lucru cât a fost în viaţă. La coadă, ştiam ce au mâncat cam toate. Că varza Răditţii se împuţise, iar jumările din varza lui Torochioaşcă sunt râncede. Ştiam tot ce mişcă în cartier. Că Făneaţă trăieşte cu Nicu Miciclo dar se mai tăvăleşte, la Rica lu’ Surdu, cu Anghel Rusu. Aflasem că Didina lui Ghindă e borţoasă cu Nelu Tremurici al lui Căţeluş, care are sula strâmbă, iar Misirliu o are mare dar, cum zicea Chioara, i se scoală greu, din Paşte în Crăciun: „Ce să fac, fă, cu ea, că pentru ardei umpluţi îţi trebuie carne tocată. Dă-l în mă-sa cu mortăciunea lui.” Astea oricum erau nimicuri faţă de Nuţa Mutului, care avea cinci copii de la două regimente – 32 infanterie şi 18 artilerie. Păi dacă ar fi fost să le speli gurile, ai fi avut nevoie de-o căruţă de periuţe de dinţi şi un vagon de pastă şi tot le-ar fi rămas ceva printre măsele. Îmi plăcea când erau date la darac gemenele lui Anica lui Stârcea din Satu Nou. Mă-sa le-a crescut în frica lui Dumnezeu până când i-a venit scrisoarea cu ştampilă că bărbatul ei şi tatăl lor a murit în Tatra. Se zicea despre gemene că de la cinşpe-şaişpe ani mergeau la cordeală de mână şi se spărgeau în figuri cu ştabii de la partid şi sindicat. Din stat capră şi pe spate într-un an jumate s-au mutat într-o casă naţionalizată, mobilată gata şi cu lenjerie să măriţi trei fete. Unele ziceau că s-ar fi măritat. Altele că

doar trăiesc cu doi basarabeni de la judeţeana de partid. Oricum, prin Malu Roşu n-au mai dat.

Din damfurile tărâţarelor de patru duble am învăţat multe, ele fiind adevărata atmosferă a unei lumi scăpate de moarte şi care voia să trăiască indiferent cum. Oricum, în vara lui '52 abia aşteptam să mă dau la trup, că în anii cât stătusem la cururile lor, făcându-mă că dorm pe rogojina acoperită de ţolica făcută din coade de preş, visasem multe. Dar visele erau un fleac faţă de cele pe care ni le povesteau Traian Baban şi Vasile Boloboc, mai mari ca mine cu vreo doi-trei ani. Poveştile lor mi-au furat visele din multe nopţi, mai ales când povesteau: „Aveam în minte o mie de figuri pe care abia aşteptam să le văd, să simt şi eu cum îmi stă cu pantalonii în vine sau la pielea goală.” În vremurile astea, când ţara râgâia de foame, de bande de tâlhari şi criminali, când violurile erau uneori de victime aşteptate cu sufletul la gură, iar şuţii şi maimuţarii din gări se înmulţiseră ca păduchii din încheieturile vestoanelor şi beteliile pantalonilor prizonierilor de la Strejnic, a apărut brigada lui Alimănescu. Întâi a fost zvonul, un zvon care în mai puţin de o săptămână a devenit o realitate, o realitate în care hoţii şi tâlharii îmbrăcaţi în uniforme ruseşti, nemţeşti, româneşti şi ale altor naţionalităţi prinse în hora războiului au început să cadă precum muştele. Alimănescu cu ai lui, că avea mai multe brigăzi, condamnau şi executau pe loc răufăcătorii din sate şi oraşe, din pieţe şi oboare. Sentinţele deveneau executorii din ţeava puştii şi de pe buzele mitralierei care pe cine săruta îl lăsa rece. În '51, mai bine zis din primăvară, s-a făcut linişte din Sfântu Vasile şi până în Sfântu Tănase, din Mizil şi până în Proviţa. Nu mai mişca un tâlhar în front. În sâmbăta de Lăsata secului au fost mierliţi doişpe spărgători la consignaţiile din spatele

Palatului culturii. Fuseseră ciuruiţi în faţa geamurilor sparte. Lângă ei sacii cu ce furaseră. I-au lăsat pe caldarâmul făcut din piatră cubică două zile. Au urmat execuţiile din bariera Târgşor şi din pădure de la Crângul lui Bot, unde erau împuşcaţi condamnaţii la moarte de la Curtea Marţială. Ultimele mortăciuni au fost în Săptămâna Patimilor, în Tabaci, în apropiere de Feroemail. Acolo, pe un drum de ţară dintre şoselele Buzăului, Urziceniului şi liziera de pe malul Prahovei, o noapte întreagă s-a tras ca la război. Au fost împuşcaţi vieţaşii de la Văcăreşti şi Mărgineni, dar şi cei mai periculoşi puşcăriaşi aduşi de pe Rudului şi Râmnicu Sărat. Mulţi dintre ei nu văzuseră judecător în faţa lor, iar despre sentinţă nici vorbă. S-a zis că ar fi vrut să evadeze, că ar fi fost o înţelegere între puşcăriaşi din mai multe închisori. Vrăjeală, ţesătură cu aţă albă pe postav negru.

Dar cum tot naşu' îşi găseşte naş, pe Alimănescu l-au găsit mierlit de unul din banda lui Tili Raicovici. Tili era un sârb mai renumit decât fusese Coroiu. Dădea lovituri una şi una. Spărgea la pont şi numai în case boiereşti. Sârbul a fost singurul care a murit de moarte bună. Prin '92, când trecuse binişor de 80 de ani, Tili a intrat în bâlciul de Drăgaică îmbrăcat la şapte ace şi cu pălărie de fetru cu boruri mari din cele americane din Texas, nu de gabor din Cluj sau Târgu Mureş, avea baston cu măciulie de aur, deşi se simţea că n-are nevoie de el. Una dintre cele mai mari lovituri date de Tili merită povestită. A dat-o pe la începutul anilor '50. Se zice că din doi cartofi mari din cei de Braşov a făcut, cu briceagul lui chirurgical, două grenade. Le-a îmbăiat în smoală clocotită şi apoi le-a scos pe un ciur cu ochiuri mari. La locul unde ar fi trebuit să fie focosul le-a trecut două fire de liţă. Cu ele în mână a intrat în casa marelui procuror al

Bucureştiului. S-a dus la loc precis, la pont. Spurcatu’ era păzit de doi jandarmi şi un polițist şi avea şi doi câini mari ca vițeii. Cum i-a adormit şi pe unii şi pe alții nu se ştie, cert este că a intrat în dormitorul procurorului, care şi el şi nevastă-sa torceau ca două mâțe, le-a zis încet la ureche, de parcă le-ar fi spus bună dimineața: „Domnu ministru, c-am auzit c-o să vă pună în funcția asta, aceste grenade vi le pun sub cap. Să aveți grijă să nu vă mişcați nici măcar c-un centimetru. Ce centimetru, un milimetru. Aveți grijă să nu strănutați, că în cer ajungeți. E păcat de dumneavoastră, că sunteți un bărbat cu mare viitor.” Îi plăcea sârbului să-şi bată joc de victimele lui. „Acum spuneți-mi unde sunt cheile, că scorbura ştiu eu unde este.” Tili a desfăcut casa de bani şi a luat cam tot ce era mai valoros. A încărcat într-o valiză găsită pe un şifonier din care a scos nişte lenjerie toate semnele domneşti din aur şi bătute în pietre scumpe. În câteva minute, fără alt deranj, i-a spus prim-procurorului şi soției sale să fie cuminți că oricum e mai bine pe pământ decât în cer, şi-a făcut treaba. Dimineața, paznicii s-au trezit cu capetele grele de parcă ar fi avut pe ceafă nişte saci încărcați cu plumb. Pe scări, dulăii sforăiau ca urşii şi puteai să tai lemne alături de ei că tot nu s-ar fi trezit. Au tot aşteptat să se scoale domnii. Din casă nu se auzea nicio mişcare. Târziu au venit două maşini de la Chestură şi Poliția Capitalei. I-au găsit pe prim şi pe soția sa aşa cum îi lăsase sârbul. Stăteau țepeni de parcă fuseseră împăiați. Chestorul, care era cel mai mare în grad dintre cei veniți, a înțeles din şoaptele prim-procurorului că el şi soția au două grenade sub cap. Să aibă grijă că la cea mai mică mişcare îi aruncă pe toți în aer. Sergiu, că aşa îl chema pe mai-marele criminaliştilor, a citit cei doi cartofi din prima, că grenadele sunt făcături. A mers pe blat, simțind că i-a

Salt la CUPRINS

Iubite cititor,

Ceea ce citeşti în clipa de faţă este numai un mic fragment din cartea Moartea dinaintea morţii de Mihai Vişoiu. Pentru a beneficia de întregul conţinut, comandă acum cartea în format tipărit sau în format digital.

Pentru ediţia tipărită a cărţii, te poţi adresa editurii eLiteratura: email info@epublishers.info, telefon/fax 021 312 8212.

Alternativ, poţi comanda cartea la Elefant.ro (click aici) sau Librăria Eminescu din Bucureşti (click aici). Poţi de asemenea găsi lucrarea în numeroase librării din Bucureşti sau din ţară sau poţi ruga librăria cea mai apropiată să o comande pentru tine.

Pentru ediţia digitală, consultă pagina web de prezentare a cărţii; click aici.

Ai un cont PayPal? Atunci urmează acest link şi în câteva minute vei citi pe calculatorul tău ***Moartea dinaintea morţii***.

Lectură plăcută!

Cu stimă,

Echipa eLiteratura

Salt la CUPRINS

SUPĂRAREA

– De unde venim noi ca să ni se adreseze oamenii cu lacrimi în ochi şi durere în suflet? A făcut o pauză şi a dat roată sălii, oprindu-se o fracţiunea de secundă, inimaginabil de scurtă, asupra fiecăruia din noi, de parcă ne-ar fi numărat la repezeală din cinci în cini. Avem în comune oameni în vârstă, care au muncit la vremea lor greu, greu de tot şi au astăzi nevoie de ajutorul nostru, dar unii din noi uită ai cui sunt şi de unde vin. Da, da, se mai găseşte câte unul care-şi pune frână la inimă şi vorbeşte din gât. Cum s-a văzut cocoţat, începe să pretindă cereri înregistrate, zile şi ore de audienţă, să înţeleagă ţaţa Lina şi nenea Ghiţă c-o fi el băiatul Mariei şi al lui Grigore al lui Torochioaşcă, dar acum e primar şi primăria e primărie. Dacă are nevoie de adeverinţă, să aducă întâi cererea şi abia pe urmă vede el ce are de făcut. El uită că primăria e a lui mai puţin decât crede şi mult mai mult a ţaţii Leanii şi a lui nea Ghiţă. Cât a făcut el pe ajunsu', pe neamul prost, îi putea elibera omului adeverinţa de care avea nevoie şi în sat ar fi înmulţit vorbele bune la adresa lui. Aşa, însă, de la primărie şi până acasă, cu cine se întâlnesc, mătuşa şi uncheaşul îşi varsă năduful, spunând: „M-am dus să-mi dea adeverinţă că-s pensionară de C.A.P., că am nevoie de ea la doctor, şi Titişor al lui Cutare a făcut-o pe «boierul», că trebuie să scriu de ce am

nevoie, de parcă vorbele mele nu le-ar fi înțeles. Nu-i mai ajungi cu prăjina la nas... Ce, eu am învățat carte, ca el? Aş fi putut să-i zic că l-am ținut în brațe când era mic şi tat-su era la război şi mă-sa servitoare..., da' mai dă-l dracului, dacă el a uitat, de ce să-i aduc eu aminte?"

Fiecare din noi se micşora, îşi aduna umerii şi părea mai mărunt în propria oglindă, îşi repeta întrebarea: „De unde venim noi ca să ni se adreseze oamenii cu lacrimi în ochi şi cu durere în suflet?" Ne lua la refec fără cuvinte rostite special la adresa cuiva, dar judecata mută era aspră.

– Cine suntem noi şi de unde venim, sunt întrebările pe care trebuie să ni le punem în fiecare zi, înaintea primului pas ce-l avem de făcut. Acum sunt supărat pe toți, da, pe toți, fiindcă la noi, când apare un asemenea caz, e mai rău ca neghina şi cine l-a văzut crescând, când era mic de tot, nu l-a smuls, nu l-a scuturat cum trebuie. Citesc scrisorile ce-mi sunt adresate, unele mă bucură, dar altele... omul rar de tot scrie de bucurie...

Se uită la noi cu privirea sa scrutătoare, de parcă ne-ar pune la raze gândurile.

– Am să dau câteva exemple. Caută în mapa ce-o avea alături şi îşi aşează în față câteva coli. Uitați aici. Şi ridică o coală. Un pensionar din C.A.P., om care 25 de ani a lucrat în cooperativă numai la câmp, care a avut acoperiş cerul cu arşițele şi ploile, cu vânturile şi frigul toamnelor. Un țăran care n-a trecut prin viață ca la plimbare, ci simțind greutățile acelor ani de început, când lua 3 lei la ziua muncă, dar care ştia că într-o zi o să fie bine, şi, cum zice românul, soarele trebuie să răsară şi pe ulița lui. Iată ce scrie: „Eu ştiu că aveți multe treburi şi că numai de ce scriu io acum nu vă arde, dar simt nevoia să vă aduc la cunoştință un lucru care mă roade. Acum o săptămână, m-am dus la

C.A.P. să-mi iau dreptul la grâu. Vorbisem şi cu Ionel (Dumneavoastră nu-l cunoaşteți, dar e băiat bun şi are în primire atelaj)... să mi-l aducă acasă. Treaba era acum simplă. Să merg la magazie, să iscălesc borderoul, să pun sacii în car şi gata. Aşa gândeam io. Dar magazionerul era în birou la preşedinte. Am aşteptat eu cât am aşteptat şi mi-era teamă că se întunecă şi m-am dus după el. Intru în birou şi zic bună seara. Nu-mi răspunde niciunul, că se uitau la fotbal. Mai stau nițel şi zic: – Gică, am venit să-mi iau grâul, hai să-l cântăreşti. Gică se uită la mine o țâră şi pe urmă, cu ochii tot la televizor, îmi zice: –Vino mâine. Eu îi spun că am făcut rost de căruță şi că azi vreau să-l iau. E dreptul meu, mă, n-auzi. Ăilalți, cu care nu țineau ei, bagă gol şi atunci preşedintele Vetu, despre care io am dat referințe că e vrednic şi gospodar, sare după scaun şi se răsteşte la mine: – Ascultă, moşule, unde te crezi aici? Dai buzna, fără să bați la uşă, faci gură de parc-ai fi muncit în vara asta pe brânci şi doar nu ne dai afară din biroul nostru. Hai, lasă-ne în pace. A spus-o aşa, de parcă s-ar fi adresat unui milog. M-am simțit lovit în cap cu măciuca de asemenea vorbe. Nu-mi venea să cred ce aud. M-am dezmeticit şi i-am zis de la obraz. Ascultă, tu, ăsta al lui Vetu, dacă cu tac-tu tot aşa vorbeşti, înseamnă că ți s-a urcat funcția la cap şi ți-ai pierdut omenia... Ce, mă, am venit să cer de pomană? Du-te dracu'... Şi-am trântit uşa. Până acasă mi s-a părut drumul de cinci ori mai lung. Plângeam pe drum ca prostu' şi am uitat să-i zic şi lui Ionel să nu mă mai aştepte la magazie. Io atât am avut de spus." A ridicat ochii de pe coală, ne-a privit şi a continuat: „M-am dus săptămâna trecută în satul respectiv, să văd cum stau lucrurile. Ce credeți că aflu? În biroul preşedintelui era şi scumpul şi iubitul nostru primar, care s-a făcut că n-aude,

că nu vede, că el, de, urmărea meciul. Că a auzit doar când moşul l-a dat dracu' pe preşedinte şi a trântit uşa. Ce i-am spus eu drăguţului de primar şi preşedintelui, sper să nu uite niciodată. Ştiţi cât a durat să-i rezolve bătrânului treaba? Zece minute. Pentru zece minute, i-a înnegrit zile în şir şi ne-a pus pe noi pe drumuri, că omul acela ştia că adevărul trebuie pus în drepturi." Lasă coala deoparte şi ia alta. Aici, una şi mai şi. Am să vă citesc doar ce ne doare, sau ce ar trebui să ne doară, fiindcă începutul e tot cu durere în suflet: „Am mers la Nică, primarul, şi i-am spus să-mi facă o adeverinţă pentru băiat, că-i trebuie la facultate, din care să iasă cât venit impozabil am, ca să ia şi el bursă, că învaţă bine. Nică s-a uitat la mine şi-mi zice să vin peste o săptămână, că acum are zile de teren. Io îi zic, păi nu eşti în primărie? Fă şi tu o excepţie şi dă-mi actul ce-l cer. În loc să mă înţeleagă, începe să ţipe la mine, că trebuie să aprobe executivul, că m-am îngâmfat că mi-ajunge băiatul doctor. Ne-am certat bine de tot, dar adeverinţă tot nu mi-a dat. Din harţa asta, suferă băiatul, şi-i păcat. Daţi-i dumneavoastră un telefon să-mi elibereze adeverinţa, că nu poate să vă refuze."

Se uită într-un colţ al sălii, căutându-l parcă pe cel căruia i se adresase. Judecaţi singuri, primarul acesta are acum în comună o familie care nici nu vrea să-l vadă. Cu ce curaj o să meargă la poarta cetăţeanului Nică şi să-i spună să ia parte la cutare sau cutare acţiune ce se iniţiază în sat. Sufletul omului e ca oul, de felul cum îl aperi, îl ai... Ridică o a treia coală, se uită la ea şi apoi o pune jos. Alături de celelalte citite. Am să vă mai spun un alt necaz pe care mi-l pricinuiţi unii. A oftat, a băut puţină apă, ca să-i ude gura, a oftat din nou, mai lung ca prima dată... Avem pe unii care s-au înconjurat, acolo unde au ei funcţiile, numai de

somităţile localităţilor respective, cu care, zic ei, colaborează. În C.A.P. vorbeşte doar cu preşedintele şi inginerul şef, doar la nevoie cu fermierii şi brigadierii. În sat e prieten cu doctorul şi directorul de şcoală. Cu ei colaborează, cu ei mai face câte o masă, aşa, ca între oameni subţiri. Pe cei care l-au ales i-a uitat sau îşi aduce aminte că există doar când are de rezolvat sarcinile concrete. Îl vezi pe câte unul dintre aceştia cum răspunde la bună ziua şi te întrebi de ce nu se duce la doctor... Răspunde de parcă l-ar durea măselele. De unde-o fi învăţat el tonul ăsta boieresc, nu ştiu, că noi, când l-am cunoscut şi l-am promovat, era om. E drept, nu ştia el câte ştie acum, când a învăţat cuvinte noi şi a uitat tocmai ce trebuia să nu uite niciodată: de unde a plecat. Am auzit, şi apoi am verificat, m-am convins că aşa e, despre unul care nu intră în atelierul în care a lucrat. De ce? Îi e frică să nu-i spună vreunul din foştii lui tovarăşi de muncă pe nume, ca înainte. Ba, mai mult, când vorbeşte despre cei cu care a muncit, nu le mai zice tovarăşi, ca înainte, când mergeau împreună noaptea la arat, dacă lucra în S.M.A., sau în schimbul trei la combinat, ci colega. Ne-am dat cu intelectualii de viţă, facem pe universitarii şi dacă vine cineva să-l scuture pe unul dintre aceştia nu rămâne din el decât poleiala cuvintelor. Fapte, ioc.

A făcut iar o pauză, a mai dat roată cu privirea sălii şi a zis: – Acum, la treabă, dar nu oricum, ci să ai alături întotdeauna inima şi înţelepciunea.

A ieşit din sală printre ultimii. M-am uitat pe pupitru şi am văzut scrisorile. Cele trei scrisori erau trei coli obişnuite, pe care nu fusese niciodată nimic scris. Erau albe, imaculate. În clipa aceea am înţeles mai bine ca oricând cât de mult îl apăsau şi îl chinuiau faptele noastre ce aduc, după sine, durere în suflet şi lacrimi pe obraz. De

câte ori le citise de le ştia acum cu punct şi cu virgulă…, de câte ori? Mi-am răspuns fără cuvinte şi m-am simțit mărunt ca un pitic, gândindu-mă că şi eu uit câteodată de unde am plecat. Drumul meu are la temelie munca multora, de care, acum, circulând cu viteză, nu-mi mai aduc aminte întotdeauna.

„Flacăra" – august 1987

„LASĂ-ȚI LOC DE BUNĂ ZIUA!”

Pe Dumitru Soare l-am cunoscut de la alții. Toată lumea vorbea de el. Unii chiar de bine...

Am adunat părerile şi le-am lăsat să se răfuiască între ele, fără să încerc să le împac.

În fond, pentru mine nea Mitică – cum i se spunea – era un străin. Înstrăinarea a durat câțiva ani. Nu era cum mi-l închipuisem, dar semăna al dracu' cu un prieten de care mă despărțisem pentru totdeauna. Mai în vârstă ca mine cu cincisprezece ani în acte şi cu trei vieți în realitate. Asemănarea cu nea Ion Putere era mare.

Făceam ordine în sacul ce-l purtasem ani şi ani, când am intrat direct în subiect, adică într-un birou pe uşa căruia scria „instructor teritorial”. Încăperea avea doar o masă. O masă cu pătrățele de şah adusă de la căminul cultural, acoperită cu un geam sub care era o hartă a județului şi alta a consiliului unic cu cele patru comune şi şapte sate. Într-un colț, un calendar, iar în altul un grafic. Hărțile şi graficul le-am studiat vreo două ore. Povestea mesei fără scaune am înțeles-o repede.

– Şi zici că ai venit să rămâi sau să te salți?

Întrebarea pusă în dodii mi-a zbârlit gândurile şi, în timp ce căutam un răspuns, m-a plesnit cu alta.

– Am auzit că ai şcoală, ce cauți aici? S-au terminat funcțiile la județ, la municipiu, ori...

– Nu. M-am făcut al dracului şi am uitat că semăna cu nea Ion Putere. Şi nici să-ți iau locul...

– Păi ce, eşti prost să te îngropi în bălți?! Ai venit să te salți. Voi ăştia care ați crescut fără frică de Dumnezeu şi cu teama doar de putere ştiți să vă informați, să sondați, să cântăriți, să alegeți. Altă viață, alt parfum. Te-ai tocmit geambăşeşte. La bălți, unități una şi una. Țăranii s-au pricopsit. Tractoriştii au maşini şi se îmbracă la fel ca inginerii. Aici vin mereu ştabii de la toate nivelurile. Ai norocul să raportezi de două-trei ori cu cuvinte elegante şi să vezi decorații. Ăla care te-a împins prin şcoli o să facă pe niznaiu, că nu te ştie, că nici usturoi n-a mâncat şi nici gura nu-i miroase! La timpul potrivit, îi aduce aminte cui trebuie: „Ştiți, în bălți îl avem pe cutare, băiat bun, chiar dumneavoastră l-ați remarcat când mi-ați zis ce-am avut cu el de l-am trimis tocmai acolo!" Îți face rost de un scaun cu secretară, una nouă, potrivită pentru tine, maşină. Începi şi acolo să raportezi. Să iei cuvântul. Truda celui căruia i-ai luat locul a intrat pe rod, şi de bătăliile purtate de el nu mai are nevoie nimeni să-şi aducă aminte. O să găseşti şi devotați care să te tămâie în stânga şi în dreapta, din cei care cunosc al cui nepot eşti, şi în zece ani îmi scoți vorbele astea pe nas de mă faci să ies la pensie de la administrația cimitirului, fiindcă acolo nu vrea nimeni să intre, iar prețul gropilor n-o să fie în creştere, ca la Bucureşti! Te-am ghicit, este?

Tăceam. Voiam să-i zic una să mă țină minte. De undeva însă auzeam: ascultă şi taci, taci şi ascultă!

– Ce mai, ai dreptate. Unde îmi duc valiza?

– Pijama ai?

Îl citisem. Ştiam că doar pe poartă scrie „câine rău”. Era greu până când intrai. Prea semăna cu nea Ion!

– N-am. Dorm în chiloți şi în maieu. Izmene nu port nici iarna. Dacă vrei, nu mă mai spăl nici pe dinți.

– Eşti al dracu’. Te-au învățat lecția ăia de la cadre.

– Şi-ți pare rău?

În dimineața aceea, după ce m-am instalat la camera oficială, vizavi de a lui – „te-aş lua cu mine, dar sforăi” – am plecat spre Grindaşi. La şaretă era înhămat un murg țesălat oglindă. Mi-a zis scurt:

– Urcă!

A făcut semn spre hățuri şi bici.

– Încotro?

– Înainte şi, când o fi nevoie, am să-ți spun pe unde o iei!

Am mângâiat murgul cu hățurile şi l-am slăbit din zăbală. De bici nu m-am atins. Calul s-a pus pe alergat şi clipele acelea nu le-aş fi schimbat cu nimic. Cât îmi dorisem în copilărie să am un asemenea cal! Şi nea Soare ăsta mă luase cu funcțiile! Ce ştia el?!

După vreo jumătate de oră, când mă gândeam la Silie Misirliu, care îmi lua coltucul de pâine pentru că-mi dădea pe Suru să-l duc la apă...

– Ia-o pe-aici!

Am intrat pe un drum de pământ şi în dreapta două C.S.-uri tăiau şi aruncau în remorci masă verde.

– Opreşte unde e I.M.S.-ul.

S-a dat jos şi a pornit pe mirişte, unde stăteau de vorbă doi inşi în cămăşi albastre. Când m-a strigat, tocmai scoteam căpăstrul calului. Îi adusesem un braț de borceag verde. M-am scuturat pe mâini şi am pornit spre ei.

– El este Preda. Preda şi mai cum, mă, că am uitat?!

– Gheorghe Ion.

– Ion sau Gheorghe?

– Amândouă. Şi al lui bunicu, şi al lui tata.

– Dumnealor sunt Vetu, preşedintele C.A.P.-ului, şi Grigore, inginerul-şef.

Am dat mâna cu ei. Ştiau să strângă! Cu nea Soare, abia acum îmi aduceam aminte că nu dădusem mâna.

– A venit să întărească munca la noi, în consiliu. Se dă cu deştepţii. A terminat academia. Voi ştiţi că la noi sunt trimişi numai din cei aleşi. Aici se clădeşte viitorul pentru mulţi. Toţi şefii şi şefuleţii de la judeţ au trecut pe aici.

Au râs cu poftă, dar şi cu subînţeles.

– Când băgaţi la orz?

– Dacă săptămâna asta o ţine aşa, de lunea viitoare cu toate combinele în brazdă. De nu, doar capetele. Respectăm indicaţia şi raportăm vreo cincizeci de hectare recoltate. Mulţumim pe toată lumea. De ne trimite televiziunea, tăiem cinci pui, face leica Maria mujdei şi le dăm rola de acum doi ani filmată gata!, zise, făcând cu ochiul, preşedintele.

– Mă, nu umblaţi cu prostii, că mă toarnă ucenicul academician şi în două zile mă căutaţi de nu mă mai găsiţi! Mă uitaţi!

– Nea Mitică, dumneata ştii mai bine că recoltatul nu-i meci de fotbal să-l programezi şi să fluieri începutul la ora fixată!, interveni inginerul-şef. Am fost ieri şi la Dacia, şi la Ceres. Abia acum se împlineşte bobul. E încă verde. Am vorbit cu băieţii. Gloriile sunt pregătite. În patru zile îl tundem. Dacă nu facem cinci mii, ne apucăm de altă meserie.

– Bine, Gore. Tu, Vetule, fii cu ochii pe ei. Eşti ţăran-şef, dar tot ţăran, şi nu ştii niciodată ce grajd te aşteaptă.

Şi-a scos carnetul.

– Pentru mine ce sarcini sunt?

– Să vorbiți cu ăla de la bază să-şi pună aparatele la punct, că ne înşeală din condei cu umiditatea cu doi-trei saci la fiecare remorcă. La fel şi I.C.I.L.-ul. Dintr-o linie ne suflă douăzeci de bani la litrul de lapte. Şi povestea motorinei. Să avem pentru două schimburi. Să are tractoarele zi şi noapte. Când începem recoltatul, vrem să fim lanț. Doar un telefon, ştiți dumneavoastră la cine. Noi ne-am făcut datoria, am trimis pe unul, cum scrie la carte. A deschis uşa cu piciorul, ca la naşu...

În carnet, nea Mitică trecuse doar trei cuvinte, fără virgulă între ele: bază, lapte, motorină. Şi trei bețe, semnele lui.

Când a închis carnetul, am fugit la şaretă. Am pus Murgului căpăstrul şi am trecut cu o mână de borceag peste crupele şi gâtul calului. Întindea gâtul spre mine, ca femeile ce se alintă. Calul alerga într-un trap uşor, lăsând în urmă o dungă ca de fum.

– Ai fost birjar?

– N-am apucat. M-am dus la Concordia, să mă fac electrician.

S-a aşternut tăcerea. Tăcere aparentă. După vreo doi kilometri şi-a frecat mâinile şi m-a bătut pe umăr.

– Ai învățat lecția bine, mă! Mergem la Tecuceanu. Ai auzit de el? Țăran de ispravă. Pentru ăsta era să înghit hapul. Prin cincizeci şi cinci băteam pe la porți să facem gospodărie şi la ei. Tecuceanu prinsese milă de pământul ce-l luase în proprietate şi îşi înjghebase o țâră de ogradă. Avea doi cai, să-i pui în poză! Nu voia să intre. Adică nu puteam să-l prindem să-l lămurim. Într-o seară l-am urmărit ca pe pungaşi, pe el, gospodarul gospodarilor, ce-şi

scotea nevasta şi copiii la sapă când luna era inimă de cer. Ziua muncea şi la alţii. În iarna aceea, ni s-a spus să strângem şurubul. Când am intrat la ei în casă, nevastă-sa cu copiii mâncau dintr-o strachină mare. Pe masă, o lingură în plus. Am întrebat-o de Ilie şi ne-a răspuns că e în grajd, dă mâncare la cai. Cel cu care eram în echipă, unul care nu prea ştiam ce hram poartă, mi-a zis să-i dau hârtia. S-a aplecat şi de sub pat a scos un picior cu degete crestate. A scos chimicul şi, după ce a scuipat pe degetul piciorului ce se zbătea, a pus pe el coala, de parcă voia s-o lipească. Mai în josul ei au rămas amprentele. Se uita la noi satisfăcut. „Ieşi, mă, de-acolo, că acu' eşti colectivist." Tecuceanu, ţăran-ţăran, dar a simţit dintr-odată că i-au fugit caii şi din el s-a scurs tot sângele. Se făcuse galben. Îi curgeau lacrimile ca mărgelele, lui, care fusese decorat în Tatra. Se ruga: „Lăsaţi-mi măcar caii." Întăritura noastră râdea şi i se înroşiseră fălcile, ca cizmele pe care le purta. Atunci, pentru o clipă, am vrut să-i iau hârtia din mână şi s-o rup. Am întârziat. Mi-am făcut prea multe socoteli. Am regretat ani şi ani.

Îmi povestea toate astea privind peste câmp. Vorbea pentru el. Murgul simţise hăţurile moi şi călca la pas.

– În primul an, preşedinte al „colhozului", cum îi ziceau ţăranii colectivei, a fost pus un ţigan care intrase în partid fiindcă avea cinci copii, pirandă frumoasă şi-i cântase cuiva de la raion, nici ăla n-a avut zile multe pe funcţie, cântece de ocnă. Adusese satul în sapă de lemn. A fost prins în obor la Ploieşti, într-o luni, când geambăşea caii lui Tecuceanu la nişte birjari. Mai multe nu ştiu, că după constituire am fost trimis în altă parte, tot la greu. Când m-am întors la ei, ca delegat la adunarea de alegeri, aveam în buzunar tot consiliul stabilit de la raion. A citit

unul darea de seamă, au luat cuvântul vreo cinci pregătiţi de noi de cu seară şi trebuia să trecem la propuneri. Lista o dădusem tot unuia indicat. Atunci a început în sală o vânzoleală, huiduieli şi fluierături de mi se făcuse pielea de găină şi părul măciucă. Era groasă rău. M-am uitat în stânga, în dreapta şi i-am văzut pe cei din prezidiu cum se făcuseră mici. M-a bufnit râsul. Cu râsul acela am salvat multe. Poate şi pe mine. Mă gândeam şi socoteam: de unde ştiţi, tu şi mai-marii tăi de la raion, cine-i mai nimerit preşedinte?! Râdeam şi râsul a făcut linişte. Unul din faţă, Chivu, s-a răstit la mine: „Bă, nu e de râs, e de plâns, aici e vorba de viaţa copiilor noştri, cu ei cum o scoatem la capăt?” Am bătut cu pumnul în masă de a sărit ca arsă oala cu crizanteme, s-a făcut numai cioburi. „Am glumit, mă! Am vrut să vedem ce ziceţi. Propuneţi voi.” Mă gândeam: în cei cincisprezece îl prindeam şi pe-al raionului. Apoi ne retragem şi venim să le anunţăm funcţiile. Cu cincisprezece inşi altfel te descurci. Ţi-ai găsit! Când au auzit cine-i preşedinte, iar fluierături, iar huiduieli. Chivu s-a înroşit. Mai târziu am aflat că băuse două bărdace de tescovină. S-a întors spre sală şi a zis: „Gura, bă!” Era un ţăran vârtos şi ţepos în toate. Îi ştia satul de frică. „Băi, domnule tovarăşe, că nici eu nu ştiu cum să-ţi zic, ai ordin să-l pui pe Gârbea preşedinte? De ce? Că amărâtul de cumnată-su e comunist vechi şi a stat înainte prin ocne? Vreţi voi să-i faceţi pe plac lui ăla de la Bucureşti şi să-i spuneţi: «Ştiţi, gospodăria din Grindaşi are preşedinte pe cumnatul dumneavoastră!». Voi nu-l ştiţi pe cumnatul lui, e om, mă, n-o să-i faceţi nicio plăcere, el l-a citit de mult pe alde Gârbea. Ăsta nu ştie cu buletinul în mână cum îl cheamă. Noi avem nevoie de gospodari în frunte, nu de momâi. Şi pe cine vreţi? Mai ieşiţi niţel afară şi veniţi pe urmă, faceţi aşa că o să fie bine.”

La început, în sală s-au auzit glasuri amestecate. Apoi s-a făcut linişte. A venit unul şi ne-a chemat. Avea altă listă. Din cei cincisprezece rămăseseră doar trei. Preşedinte a fost ales Tecuceanu. Ales în lipsă. M-au trecut toate apele. Când am trecut la vot, treabă simplă, niciunul contra. La terminarea adunării am rămas în sală doar cu vreo trei din prima horă, a refuzaților, şi milițianul. Tăceam. După ce mi-am strâns toate catrafusele, unul cu chip pocăit, dar care ştiam că face speculă cu țuică adusă de la munte pe porumb, mi-a zis: „Când convocăm din nou adunarea şi aduceți securitatea?” Aveam o poftă să-i trag una!... „Şi ce să facă securitatea? Ce tot speriați satul?!” Milițianul a dat din cap şi, cu o voce să te bage în sperieți de răguşită ce era, mi-a zis: „Haideți la primărie, să mâncați ceva. Rată tocmai mâine aveți. Voi duceți-vă acasă.”

Povestea nea Mitică, de parcă citea. Murgul se oprise.

– Într-o farfurie erau nişte ouă fierte, în alta brânză, ceapă şi pâine de casă. Primarul, nicăieri. O luase din loc de la prima vânzoleală şi fugise cu şareta la socru-său, în satul vecin. După ce am băut cu milițianul ăsta mut, că n-a scos nicio vorbă, vreo trei ceşti de țuică fiartă, a bătut cineva la uşă. A intrat un băiat de vreo doisprezece-treisprezece ani, cu un zimbil de papură din care a scos o oală de ciorbă aburindă, un pui rumenit, o mămăligă dintr-un ştergar şi o ulcică cu mujdei. Le-a pus pe masă şi „sărut mâna, nene”. Până să-l întrebăm al cui e şi cine l-a trimis, o şi tulise. Milițianul mustăcea. Eu mă gândeam ce-o fi fost în capul băiatului, ce-a auzit de la tată-su de-a zis aşa repede sărut mâna, nene! Dar hai, mă, că doar n-ai venit să asculți basme. Dă-i bice, că mai avem până la Nuci...

Îmi frământam gândurile şi mă tot întrebam: de ce a rămas nea Mitică în bălți de-atâta vreme?

În zare, a început să se contureze liziera de salcâmi, apoi să se vadă grajurile şi acareturile cooperativei. Cum erau aşezate şi luminate de soarele de sfârşit de iunie, îmi dădeau senzația că se profilează o fabrică cu multe hale.

Pe Tecuceanu l-am găsit într-un grajd. Grajd doar cu numele, înăuntru curățenie lună. Vacile, una mai frumoasă decât alta şi nişte ugere de era cât p-aci să le scuip, să nu le deochi!

Prezentarea simplă, stil nea Mitică, dar fără să mai zică de întărirea muncii, ci doar „e de-al nostru”!

– La cât termină oamenii programul de grajd?

– Într-un sfert de oră se strâng toți la filtru.

Tehniciana veterinară a prezentat din ziar sarcinile lucrătorilor din agricultură. Apoi a informat despre activitatea îngrijitorilor din zootehnie, dând exemplu pe cei harnici, dar făcându-i cu ou şi cu oțet pe cei care nu respectau programul, se mai îmbătau, plecau acasă cu trăistuța de furaje.

Vreo doi şi-au făcut autocritica. Dar o femeie din cele menite să aibă copii sănătoşi şi frumoşi s-a oțărât şi nea Mitică a scos carnetul: că, de când s-a certat cu Ioniță, care aduce furajele în grajduri la lotul ei de vaci, ajunge ultimul şi cu rația jumate; că ea a aşteptat şedința asta ca pe un măr copt; că dacă Ioniță a uitat că amândoi sunt comunişti, să-i aducă aminte organizația, preşedintele.

Apăsa Păuna – că aşa o chema – cuvintele, de parcă voia să le bătătorească în urechile cui trebuie.

Tecuceanu a vorbit puțin, dar s-a dat rău de tot la şeful fermei. Am crezut că-l fărâmă din cuvinte. S-a uitat la nea Mitică.

– Are cuvântul tovarăşul Soare...

– Voi singuri susțineți că puteți mai mult şi ştiți şi de ce nu faceți cât ar trebui. Pentru mine, vorbele fără fapte un ban nu fac. Spor la treabă! Tu, Ioniță, mai rămâi nițel...

Toată adunarea durase un ceas. În timp ce mergeam spre poartă, priveam arterele asfaltate, lucerna dintre grajduri, dovlecii şi sfecla furajeră, totul cum scrie la carte. Nea Mitică a întors privirea spre Ioniță, care mergea cu capul plecat.

– Mă, te ştiam om! Ție ți-ar conveni ca altul, Pantilimon, de exemplu, de la vegetal, să se poarte aşa cu nevastă-ta? S-a-ncins tărâța în tine? Ori crezi că nu putem găsi pe altul în locul tău şi să treci şi tu pe la moara de furaje, să vezi cum se lucrează cu basmaua pe nas şi pe gură? Du-te!

Nu l-a pus nici să-şi ia angajamentul, nici să-şi facă autocritica.

Am mâncat la grădiniță, unde ei au vorbit de ce ar trebui făcut ca treaba să meargă mai bine la ferma 3 vegetal, unde inginerul cel tânăr, de când a venit, tot în urma oamenilor ajunge în câmp. Că o fi el inginer, dar treaba mergea mai bine când şeful fermei era Straton! Că trebuie făcut ceva cu câteva neveste care s-au cuconit şi nu mai ies la muncă fiindcă au de toate!

– În seara asta rămân mai târziu la voi şi, cât merg eu în câmp pe la ferma 3, tu îi zici primarului să le cheme la consiliu. Da' pe toate, fără deosebire. Şi pe-a milițianului. Ea de unde mănâncă? De unde ia pâine?

Pe la trei am plecat spre Valea Măceşului. Porumbul, o mare verde, un verde închis şi, printre rânduri, stoluri de basmale de toate culorile.

– Femeile, mă Preda, au secol greu. Ele şi la câmp, şi acasă. Bărbații îşi fac treaba şi doar atât. În cooperative, să

ştii că eroii poartă fustă. În părţile astea sunt ca furnicile. Dar şi când se „luxează”, cum zic ele, când intră în „casa mare”, sunt cucoane. Numai persane şi mobilă de comandă făcute parcă să te razi în luciul lor.

Într-o răscruce de drum am dat de o şaretă. La umbra unui nuc înfoiat, aproape de o fântână cu cumpănă şi găleată din tablă de zinc strălucitoare, un tânăr în blugi şi cu cămaşă înnodată în dreptul buricului citea o carte.

– Să trăiţi, domnu inginer!, i se adresă nea Mitică. Dânsul este fala specialiştilor noştri!, îmi zice. Ziua se odihneşte şi noaptea doarme. De ce nu stai, bre, în mijlocul oamenilor? Şi mai zici că nu păstrează densitatea, că taie porumbul, că mai cred că rarul umple carul! Cine te-a trimis pe capul nostru?

Tânărul, în timp ce-şi deznoda cămaşa şi încerca s-o îndese în pantalonii lipiţi de trup, spuse:

– Ştiţi, doar ce m-am aşezat. Şi femeile râd de mine că nu ştiu să ţin sapa.

– Şi de ce nu înveţi?

– Sunt specialist. Am terminat agronomia.

– Mă, ca să nu se mai încurce lumea de tine, mâine dimineaţă, dar la cinci, te prezinţi la C.A.P. Coconi, la ferma lui Stoian. Şi el tot inginer este, dar ştie să dea şi cu sapa. Îl rogi să te-nveţe, dar vezi să fii la cinci, că altfel...

La capătul solei, câteva femei au lăsat sapele deoparte şi au scos de sub maldărul de haine ulcioarele cu apă. Nea Mitică le-a dat bineţe şi a luat o sapă, ieşind înaintea uneia mai în vârstă.

Stam în cumpănă: să fac şi eu la fel?! Oi mai şti să sap?! Când eram copil, mă pricepeam de mă blestema frate-meu Mihai până făcea spume, că el mai lua câte o coadă pe spate, fiindcă tăia firele de porumb. Am început să

dau în stânga şi-n dreapta, să-l slăbesc la rădăcină şi să fac şi un pic de muşuroi.

– Dumneata sapi ca pe vremea mamei. Tai doar buruiana. Aşa, vezi că ştii? îmi zise o fată care da în pârgă. Te-au adus în locul inginerului?

– Nu, sunt activist.

– Activist cu sapa?

– Şi ce-i rău în asta?

– Doar întrebam. Eu sunt tehniciană, dar când e de lucru la întreținere şi ne iau buruienile de la spate, nu mi-e ruşine de sapă. Eşti politic, ca nea Mitică?

– Aproape.

– Politic cu carte, Marcelo!, râde nea Mitică. Dar vezi că e-nsurat şi are doi copii, iar al treilea e pe drum. Ai grijă, lasă băiatu' în pace!

Cred că mi s-au înroşit şi urechile. Dar a sărit o femeie mai în vârstă, care-l cunoştea:

– Ce-i, politicule, a vrut vreo văduvă să-ți măsoare brăcinarul?

După câteva glume mai deocheate:

– Măi fraților, eu am venit să vă mai întreb de-ale voastre, nu să vă țin de vorbă.

– Atunci ia-l pe Nistor de la cooperativa de consum, să aducă ce avem nevoie, că suntem în campania cea mai grea. Sunt de prăşit porumbul, sfecla, floarea, de cules fasolea verde, roşiile timpurii, începe treierul orzului, grâului şi până în august în câmp ne găseşti.

– Notează-ți, Preda. Asta-i sarcina ta. Altceva?

– Învățătorii au făcut tabără la şcoală şi un fel de club unde băieți şi fete buni de muncă se puturoşesc toată ziua. Învață, e drept, cântece şi jocuri, dar nu ştiu să țină sapa în

mână, de-o să ajungă de râs, ca domnu' inginer. Prea le căutăm în coarne!

Când am ajuns în sat, se îngâna ziua cu noaptea. Soarele îşi lăsase spre Movila-Miresii buza roşietică.

– Tu să stai de vorbă cu preşedintele cooperativei. Îl iei tare, că nu ştie cine eşti şi nici ce hram porți. Îl întrebi, doar într-o doară, când are adunarea de alegeri şi e destul. Îl pui în frigare. Ține la funcție, dar e cam lasă-mă să-te-las. Să vezi că-n câteva zile aduce şi lapte de pasăre. Apoi te duci la şcoală, te prezinți singur. E mai bine. Profesorii şi învățătorii se adună la club. Sunt tineri. Vezi cum te descurci. Nici nu-i rogi, nici nu le dai sarcini. Le explici situația, aşa cum ne-a prezentat-o Frusina, şefa de echipă. Dar întâi îi întrebi de alte activități. Bancuri ştii?

Nu m-a lăsat să răspund şi a continuat imediat:

– Zi-le câteva din alea scoțiene, să râdă săptămâna viitoare. Apropie-te de ei. După ce le vezi programul de activități, le propui trei zile pe săptămână lucru în câmp, contra plată. Cu şeful-contabil vorbesc eu.

Când am plecat din Grindaşi, în gospodării liniştea îşi intrase în drepturi.

– Acum douăzeci de ani, casele astea nu puteau fi nici visate. Rogojina era la preț, iar două brațe de paie țineau loc de saltea. Le-am băgat la unii belşugul în casă cu forța. Dar necazul este altul: cei tineri pleacă. Unii nu mai vor să-şi vadă copiii la sapă sau pe tractor. Ce facem să-i aducem acasă? Problema asta mă roade, şi nu numai pe mine.

– Şi dumneata ce propui?

– Eu, multe. Adică, nu eu, țăranii. Ei cunosc mai bine decât toți sociologii şi teoreticienii ce trebuie făcut. Politica noastră e bună, dar când e vorba de aplicare, găseşti pe câte

unul mai zaharisit, uitat de Dumnezeu, adică de şefi, pe un scaun cu spetează, care ţine seama de o mie de canoane. E câte unul care n-a greşit în viaţa lui, dar nici nimic n-a făcut şi te trezeşti cu el cântărind hârtiile din dosare, uitând că fiecare literă de-acolo e o felie de viaţă.

– Şi-n bălţi?

– Douăzeci de ani. Când am venit, eram ca tine. Poate mai tânăr. E drept, nu aveam şcolile tale, fiindcă eu am rămas cu şapte clase. De liceu nu prea vreau să-mi aduc aminte că l-am terminat. În alea şapte clase am învăţat mult. Munceam zi şi noapte. Terminam o şedinţă şi începeam alta. De jur împrejur vedeam numai duşmani. Când m-am însurat, am avut noroc că socră-miu, deşi era maistru şi câştiga bine, ca la Sovrom, se-nţelegea cu sticla şi n-a făcut avere, iar pe nevastă-mea a dat-o la meserie la Dorobanţu, la războaiele de ţesut. Ne-am iubit. Dragostea a purtat-o pe toate coclaurile. Copiii mei s-au născut pe unde s-a nimerit. Fata a ajuns chimistă, băiatul însă...

A oftat cu năduf.

– E deştept, frumos, dar mi-a făcut o boacănă în ultima clasă de liceu. S-a înhăitat cu nişte puşlamale. Eu tot pe drum, nevastă-mea la lucru la ţesătorie, nu prea avea cine să-l întrebe unde pleacă şi de unde vine. Haita asta a lui a făcut o boacănă. El, ce şi-a zis? Iau totul pe mine şi mă scapă tata. Eu, al dracu', nici n-am vrut să aud. Nevastă-mea a putrezit pernele de lacrimi, dar a tăcut. Comandantul de la miliţie a tot aşteptat să mă duc la el să-l rog să facă ceva. Procurorul la fel. Erau convinşi că băiatul e nevinovat. Dar au luat de bune declaraţiile lui. L-au condamnat un an. A făcut doar şase luni, că a ieşit prin decret. În şase luni n-a vrut să ne vadă şi nici să primească pachet. Când s-a întors acasă, nu i-am zis o vorbă. Parcă fusese plecat la cinema.

Tăcerea asta a noastră l-a durut. După vreo trei zile mi-a spus că pleacă să lucreze în mină. Doi ani nu prea am ştiut de el. Toamna a intrat la facultate. A intrat primul. Eram toți bucuroşi. Se mai împlinise. Are un corp de zici că-i Hercule. Când a început să plângă, am crezut că se zguduie casa. Dintr-odată toți înotam în lacrimi. Mi-a spus doar atât: că nu poate să fie comunist cu carnet. Până la urmă a ieşit inginer, este şef de sector la Petrila.

Aşa m-am împământenit în bălți! Din mers. Fără instrucțiuni şi fără dădăceală, cu sarcini precise. Şedințele, operative. La C.U.A.S.C. se întâlneau toate forțele din C.A.P., I.A.S., S.M.A. şi împuternicitul Biroului județean. Ridica unul o problemă, pe loc era repartizată celui care putea s-o rezolve. Într-o jumătate de oră, fiecare ştia ce are de făcut. Peste deciziile luate nu se trecea. Ordine. Ce ordine, militărie. După seceriş, a făcut o serbare câmpenească cu toți mecanizatorii şi țăranii de s-a dus vestea. A adus trei maşini cu bere de la Azuga şi micii s-au făcut în Reviga de cele mai curate femei, după rețeta lui. Trei rânduri de lăutari au cântat. Ştia să le facă pe toate.

Problema satului, a țăranului am mai discutat-o. Avea nişte idei la care ajungem abia acum:

– Era într-o iarnă a dracu' de tot, prin şaizeci şi cinci. În sat la Gârboave, unde eram atunci, ajunseseră nămeții până la stâlpii de telegraf. Toată lupta ce-o dădeam era să ducem la animale mâncare şi apă. În rest, seara, ba la unul, ba la altul, dădeam roată la câte o găleată de vin. Puneam țara la cale. Începuseră să aibă încredere în mine. Nu se mai fereau. Ce crezi că-mi spune Ion Grivanu? „Tovărăşele, țăranul are sufletul tăbăcit de înşelăciuni. Boierii una le promiteau primăvara şi alta le dădeau toamna, popa ne-a amăgit cu lumea ailaltă luându-ne de la gură ce mai aveam

pentru asta, la cârciumă beai un cinzec şi-ţi scria doi. Când voiai să vinzi, nu cumpăra nimeni, iar de erai la anaghie, preţul era jumătate. În război, în nouă sute şaişpe, tata zicea că mulţi plecau la bătălie de parcă voiau să moară. În duşmanul de dincolo de tranşee vedeau şi duşmanii lăsaţi la gura sobei acasă. După unul din atacurile de la Cosmeşti, de lângă Mărăşeşti, unii dintre cei care au făcut minunea aceea doar în izmene, la întoarcere, povesteau: «Neamţul meu semăna cu popa», «Al meu cu dom' Tase, angrosistul». În încrâncenarea aceea, spintecau duşmanii lăsaţi în sat. Acum dumneavoastră ne-aţi vrut în gospodărie. Iată că suntem cu toţii, dar să ni se dea maşini bune, să ne urcăm copiii noştri pe ele, să-i ţinem acasă, că-i iubim. Acum sunt tractorişti destui, dar când stai de vorbă cu ei, niciunul nu vrea să-i înveţe această meserie. Să facem tractoare şi maşini bune să nu te chinui cu ele. Acu' nu-i prea mare bătaie pe agricultură, că toţi vor să facă maşini ca nemţii. Noi să ne vedem de glie, să facem grâu şi porumb. Tractoare vor face toţi, dar pâine puţini. Am învăţat de la bunici rostul ei şi să credem în ea, fiindcă fără pâine, fără mâncare nu trăieşte nimeni. Va veni o vreme când pentru o pâine vei primi un ceas. Ceasul îl fabrică maşinile, în câteva minute e gata. Pentru grâu îţi trebuie nouă luni, exact cât pentru naşterea unui copil. Acum vorbiţi astfel şi noi simţim că încep să se-ndrepte multe, dar trebuie să ne ascultaţi şi să cântăriţi şi voi. Greutatea pe umerii noştri stă." Mi-aduc aminte acum de vorbele ţăranului din Gârboave şi fac scăderea: Am făcut multe. Avem tractoare bune de le caută şi alţii, combine, maşini, dar multe au mai rămas de făcut...

La sfârşitul campaniei de toamnă, ne încheiasem aproape toate lucrările în câmp. Nea Mitică a fost chemat la judeţ. Când s-a întors, era negru ca brazda întoarsă de

plug. M-a chemat la camera oficială. Pe pat, valiza lui din lemn, despre care ştiam c-o purtase şi-n armată.

– Măi Preda, a venit timpul să ne despărțim!

L-am privit mut.

– M-au trecut la sindicat. Pe funcţie de „ține-calul”.

– Motivul?

– Să fac loc la alții. S-au gândit să stau şi eu acasă, lângă nevastă. Că, oricum, mai am puţin până la pensie. M-au luat pe nepusă masă. Când au trecut douăzeci de ani?!

– Şi eu?!, am întrebat prosteşte.

– Rămâi aici. Până când plec, vreau să-ți spun două vorbe.

S-a aşezat pe un scaun. A aprins o țigară, a tras adânc şi apoi s-a uitat după fum până s-a risipit.

– Acum, că te cunosc şi te-am considerat ca pe fi-miu, vreau să mă asculți. Nu mă copia. Şi eu am greşit. Nu întotdeauna am luat cele mai bune decizii. Orientează-te la fața locului şi apoi hotărăşte. Caută să vezi şi cauzele ce stau la temelia unor nereguli sau greşeli. Nu fi colțos. Măsoară de trei ori şi taie o dată. Nu te pripi. Şi nu uita că nu toți care-ți vorbesc în față bine îți vor binele. Ține-i pe toți în frâu. Nu fi cu unii mumă şi cu alții ciumă. Pune suflet în ce faci, dar cu cumpătare. Învață să pipăi gândurile fiecăruia. Încrede-te mai mult în fapte şi mai puțin în vorbe. Când iei o hotărâre împotriva cuiva, judecă mai întâi, pune-te în situația lui. Nu sunt de principiul celor care au deviză „Lasă-ți loc de bună ziua”, dar nici cu cei care umblă cu toporişca la brâu. În ce priveşte raportările, fii cu ochii în patru: nu le umfla, nu te lăsa la mâna altora. Aleargă şi cunoaşte. Să ştii totul. Ia ghemul la tine, nu lăsa să-l deşire alții şi să fie firul în mâna lor…

A tăcut dintr-odată. Mi-a zâmbit.

– Când vii la judeţ, caută-mă. Până o să mă obişnuiesc cu noua funcţie, tot aici o să-mi fie gândul...

A încuiat cufărul şi pe capacul lăcuit a picat o lacrimă. A scos batista şi s-a şters la ochi.

– Nea Mitică, te rog să vii la mine acasă, să stăm şi noi de vorbă despre noi şi ale noastre!

– Asta-i viaţa! Cineva a scris că omul când se naşte face primul pas spre moarte. Tu-l cunoşti pe Nicolae Nicolae, care era director la I.A.S. Dunărea? Trebuia să iasă la pensie cu un an înainte de a muri. Mai avea însă de terminat nişte lucrări începute de el şi numai el le ştia rostul. A avut în luna august o criză de ulcer. La spital, un doctor i-a făcut transfuzie cu sânge alterat. S-a curăţat ca un pui de găină. Cât a trăit, despre el, eroul eroilor, s-a scris mult, în ziare şi la televizor găseai mereu numele lui. Când a plecat, s-a scris puţin. Mie mi-a plăcut titlul: Eroii şi grâul nu ies la pensie. Acum ne aducem aminte de el din ce în ce mai rar. Eroii au şi ei viaţa lor, şi viaţa e trecătoare.

S-a ridicat în picioare.

– Aş veni la tine, dar după-masă e plenara care mă unge în noua funcţie...

În primăvară, când înfloriseră liliecii şi dimineaţa câmpul te învăluia în aburul ce coace pâinea, am fost anunţat că nea Mitică a avut o criză de inimă. Peste două zile ne-am luat rămas bun de la el. La înmormântare au venit ţărani din zece sate, înclinându-se în faţa sicriului şi strivindu-şi lacrimile cu palmele lor bătătorite şi crăpate.

După înmormântare, am aflat cauza infarctului. A mers într-o fabrică unde directorul, un inginer tânăr, se purta cu muncitorii de parcă lucra pe moşia lui ta-su. A încercat să rezolve scrisoarea, arătându-i că trebuie să

respecte democraţia socialistă. Directorul l-a ascultat ce l-a ascultat, apoi a bătut cu pumnul în masă şi i-a spus:

– Mult v-a mai trebuit să învăţaţi ce este democraţia socialistă! Tu, care l-ai băgat în gospodărie pe tata cu forţa şi l-ai ameninţat că-l treci la chiaburi, ai curajul să vorbeşti de democraţie, să-mi dai mie lecţii?

Nea Mitică i-a spus că dacă tată-su nu-l asculta, el n-ar fi ajuns inginer şi acum director. Inginerul i-a râs în nas:

– Te pomeneşti că vrei să-ţi şi mulţumesc! Ce, ai învăţat tu în locul meu? N-ai fost în stare să-ţi educi nici copiii, iar acum vrei să ne pui să batem mătănii în faţa voastră! Mai slăbiţi-ne!

Nea Mitică s-a ridicat şi a plecat. În drum spre oraş, că a plecat pe jos, a căzut. A căzut cum cad ostaşii de rând din linia întâi. Odată pentru totdeauna...

„Debut '86”
Proză scurtă – Editura Cartea Românească

Iubite cititor,

Ceea ce citeşti în clipa de faţă este numai un mic fragment din cartea Moartea dinaintea morţii de Mihai Vişoiu. Pentru a beneficia de întregul conţinut, comandă acum cartea în format tipărit sau în format digital.

Pentru ediţia tipărită a cărţii, te poţi adresa editurii eLiteratura: email info@epublishers.info, telefon/fax 021 312 8212.

Alternativ, poţi comanda cartea la Elefant.ro (click aici) sau Librăria Eminescu din Bucureşti (click aici). Poţi de asemenea găsi lucrarea în numeroase librării din Bucureşti sau din ţară sau poţi ruga librăria cea mai apropiată să o comande pentru tine.

Pentru ediţia digitală, consultă pagina web de prezentare a cărţii; click aici.

Ai un cont PayPal? Atunci urmează acest link şi în câteva minute vei citi pe calculatorul tău ***Moartea dinaintea morţii***.

Lectură plăcută!

Cu stimă,

Echipa eLiteratura

Salt la CUPRINS



Casa părintească a lui Mihai Vişoiu

Salt la CUPRINS

CUPRINS

Salt la CUPRINS

DESPRE MIHAI VIŞOIU

Salt la CUPRINS

CURRICULUM VITAE



Citind „Moartea dinaintea morţii", nu poţi să nu descoperi arta cu care autorul operează, ne mărturiseşte şi se mărturiseşte pentru alţii. Este o epică mozaicală, însumând pagini consistente de proză, de un realism adesea dur, dar şi mici tablete, pilule şi secvenţe de viaţă concentrată, care scapă oricărei clasificări.

Găsim aici pagini admirabile în care palpită viaţa şi moartea deopotrivă. Este o „lume a dinţilor strânşi şi a duşmăniilor transmise din tată-n fiu", „o lume a celor învinşi", după cum însuşi scriitorul Mihai Vişoiu mărturiseşte. Dar dincolo de austeritatea şi de dramatismul celor evocate, nu putem ignora naturaleţea, spontaneitatea, sinceritatea frustă în comentariul distilat a ceea ce se întâmplă în jur. Unele pagini sunt izbucniri de o clipă ale unor lungi acumulări, care sună ca o lovitură îndesată a unei mănuşi de box (preocupările de altădată nu se uită), altele sunt simple frânturi de gând şi de suflet în care simţi farmecul picurat al unei fragile tristeţi şi în care se strecoară şi speranţa de mai bine, de mai frumos.

E o carte în care se aud tăcerea celor care suferă, liniştea celor care muncesc, geamătul celui ce moare şi ţipătul celui ce se naşte şi în care un petic de viaţă ne dezvăluie viaţa întreagă.

Aurelia Voinescu



ISBN 978-606-700-410-6

ISBN 978-606-700-407-6 Ediţia tipărită
ISBN 978-606-700-408-3 Ediţia EPUB Elefant.ro
ISBN 978-606-700-409-0 Ediţia PDF Elefant.ro
ISBN 978-606-700-410-6 Ediţia Novisoft

www.eLiteratura.com.ro